

Nationaal Archief
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Nummer archiefinventaris: 3.01.15

Inventaris van het archief van Jacob Cats, 1634-1651

Auteur: W.E. de Boer-Meiboom

Nationaal Archief, Den Haag 1977

Copyright: cco

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
I. Korte levensschets.....	7
II. Bemoeiingen van Jacob Cats, pensionaris van Dordrecht, met het bestuur van de Staten van Holland en West-Friesland (1623-1636).....	7
III. Jacob Cats als raadpensionaris van de Staten van Holland en West-Friesland.....	9
1. De financiële toestand van het gewest Holland.....	10
2. Het afdanken van de troepen na de vrede van Munster.....	11
3. De Grote Vergadering.....	14
IV. De functies van Jacob Cats na zijn ontslag als raadpensionaris, 1651-1660.....	17
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	17
De verwerving van het archief.....	18
Inhoud en structuur van het archief.....	19
Verantwoording van de bewerking.....	19
Ordering van het archief.....	19
Verwant materiaal.....	21
Verwante archieven.....	21
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	23
A. Jacob Cats als voorzitter van de Staten van Holland en West-Friesland.....	23
I. Financiën.....	23
a. Algemeen.....	23
b. Bijzonder.....	23
1. Comptabelen.....	23
2. Belastingen.....	24
3. Lasten en Inkomsten.....	24
4. Herstel en bezuiniging van de financiën.....	25
4a. Algemeen.....	25
4b. Bijzonder.....	26
4b.1. Admiraliteit.....	26
4b.2. De drie Staten van oorlog.....	27
5. Beurzen voor theologiestudenten.....	27
II. Militie.....	27
a. Algemeen.....	27
b. Bijzonder.....	28
1. Geschillen over de militie van 1640-1650.....	28
2. Amnestie naar aanleiding van de troebelen in 1650.....	29
III. Instructie en commissie voor Maarten Harpertszoon Tromp, luitenant-admiraal van de Staten van Holland en West-Friesland.....	29
IV. Verdere bemoeiingen.....	29
B. Jacob Cats als leider van de afvaardiging van de Staten van Holland en West-Friesland ter Staten-Generaal.....	31
I. Financiën.....	31
1. Comptabelen.....	31
2. Belastingen.....	31
3. Lasten en inkomsten.....	31

II. Militie.....	32
III. Buitenlandse betrekkingen.....	32
IV. Verdere bemoeiingen.....	32
C. Jacob Cats en de Grote Vergadering.....	34
a. Algemeen.....	34
b. bijzonder.....	34
I. Militie.....	34
1. Algemeen.....	34
2. Bijzonder.....	35
2.1 Advies concilatoir.....	35
2.2 Formulieren van eed voor het krijgsvolk.....	35
2.3 Commissie en formulieren van eed voor gouverneurs, commandanten en andere militaire bevelhebbers.....	36
II. Amnestie naar aanleiding van de troebelen in 1650 (zie ook inv.nrs. 65 en 66).....	37
III. Regeling tot beslechten van geschillen tussen de zeven gewesten.....	37
IV. Rechten en bevoegdheden van de stadhouder.....	38
D. Stukken behorend tot andere archieven.....	39
I. Stukken behorend tot het archief van de Staten van Holland en West-Friesland.....	39
II. Stuk behorend tot het archief van de Staten-Generaal.....	39
Bijlagen.....	41
Inventaris van papieren en registers, door Jacob Cats op 5 december 1651 aan de Staten van Holland en West-Friesland overgeleverd.....	41
Concordans.....	43

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Jacob Cats

Periode:

1634-1651

Archiefbloknnummer:

3537

Omvang:

0.40 meter; 137 inventarisnummers.

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Geschreven en gedrukte teksten. De Nederlandstalige stukken zijn geschreven in het gotische cursiefschrift, met name in de oud-Hollandse klerkencursief.

Archiefbewaarplaats:

Nationaal Archief, Den Haag

Archiefvormers:

Jacob Cats (1577-1660)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief van Jacob Cats (1577-1660) bestaat uit stukken opgemaakt uit hoofde van de door hem beklede functies bij de Staten van Holland en West-Friesland en de Staten-Generaal. Het bevat onder meer enkele kladnotulen van vergaderingen van de Staten van Holland en West-Friesland, uittreksels uit resoluties, rekeningen, begrotingen en financiële rapporten inzake belastingen en (militaire) uitgaven van het gewest Holland, onderzoeksrapporten met betrekking tot fraude in de admiraliteitscolleges. Daarnaast zijn er stukken te vinden met betrekking tot geschillen tussen de zeven provinciën; voornamelijk conflicten inzake het inkrimpen van het leger na de Vrede van Munster en stukken betreffende de rechtsopvolging van de stadhouder Willem II.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. U maakt een profiel aan op www.gahetna.nl, en logt vervolgens in;
2. Via de archiefinventaris (alleen de beschrijvingen met **rode** nummers) selecteert u het gewenste archiefstuk door op de knop '**Reserveren**' te klikken;
3. In het volgende scherm geeft u aan op welke dag u het archiefstuk wilt inzien;
4. Indien u zich bevindt in de studiezaal en een tafelnummer heeft ontvangen kunt u dit nummer vermelden. Als u geen tafelnummer heeft kunt u tafelnummer 777 laten staan;
5. Vervolgens bevestigt u uw reservering door deze te versturen.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Jacob Cats, 1634-1651, nummer toegang 3.01.15, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Raadpensionaris Cats, 3.01.15, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

I. KORTE LEVENSSCHETS

Jacob Cats werd op 10 november 1577 in Brouwershaven geboren als zoon van Adriaan Corneliszoon Cats en Leenken Jacob Jan Breydersdochdochter. Toen zijn vader, na de dood van zijn moeder in 1579, hertrouwde met de Waalse Jolente de Grande, nam een zuster van zijn moeder Jacob in haar huis in Zierikzee op. Hier volgde hij van 1591 tot 1594 de Latijnse school. Daarna ging hij voor vier jaar naar Leiden om rechten en Grieks te studeren. Hij rondde in 1598 zijn studie af met het behalen van de doctorsgraad in het Romeins recht aan de universiteit van Orleans¹.

Na zijn terugkeer in Nederland in 1599 vestigde hij zich eerst in 's-Gravenhage als advocaat, daarna in Brouwershaven. Op 13 december 1603 werd hij advocaat van de stad Middelburg, welke functie hij tijdens het bestand neerlegde om zich verder te kunnen bezighouden met landontginning in Zeeuws-Vlaanderen en Engeland². Op 26 april 1605 trouwde hij met Elisabeth van Valckenburg. Van de kinderen die ze kregen bleven maar twee dochters in leven. De oudste trouwde op 9 juni 1630 met Cornelis van Aerssen, heer van Sommelsdijk en de tweede dochter trouwde op 11 juni 1636 met Mr. Cornelis Musch, griffier van de Staten-Generaal³.

Jacob Cats werd twee keer aangezocht om een professoraat in de Rechtsgeleerdheid in Leiden te vervullen. De eerste maal, in 1621, wees hij het af om pensionaris van Middelburg te worden. De tweede maal, in 1635, om pensionaris van Dordrecht te blijven.

Wel aanvaardde hij het curatorschap van de Leidse Universiteit; deze functie vervulde hij van 1635 tot 1644⁴.

In mei 1645 werd hij naast raadpensionaris, ook registermeester en stadhouder der lenen van Holland en West-Friesland en grootzegelbewaarder der Staten van Holland en West-Friesland. Deze erefuncties bleef hij tot vlak voor zijn dood in 1660 uitoefenen⁵.

II. BEMOEIINGEN VAN JACOB CATS, PENSIONARIS VAN DORDRECHT, MET HET BESTUUR VAN DE STATEN VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND (1623-1636)

Na in 1621 een professoraat in de Rechtsgeleerdheid aan de Leidse Universiteit te hebben geweigerd, werd Jacob Cats op 30 oktober 1621 benoemd tot 2e pensionaris van de stad Middelburg. Al in 1623 legde hij dit ambt neer om Johan Berck op te volgen als pensionaris van

1 Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie en het Iconografisch Bureau, Den Haag, 1974; dl 28, blz. 258-266 (hierna genoemd: Jaarboek 1974). Molhuysen, P.C. en Blok, P.J., Nieuw Nederlands biografisch woordenboek, Leiden, 1924; dl 6, blz. 279-286. Aa, A.J. van der, Biografisch woordenboek der Nederlanden, (Haarlem, 1858); dl 6, blz. 75-78.

2 Stoppelaar, J.H. de, Jacob Cats te Middelburg en zijn huis aldaar, ook in betrekking tot de vroegere en latere bewoners, Middelburg, 1860; blz. 1-9.

3 Zie noot 1. Voor Cornelis van Aerssen zie: Aa, A.J. van der, Biografisch woordenboek der Nederlanden, (Haarlem, 1858); dl A, blz. 33-34. Voor Cornelis Musch zie: Fruin, R., Overblijfsels van geheugchenis van C. Droste, Leiden, (1897); blz. 407-420. Japikse, N., C. Musch en de corruptie van zijn tijd, in: de Gids, (Amsterdam, 1907); blz. 498 e.v. Poelhekke, J.J., Kanttekeningen bij enige pamfletten uit 1650, in: Bijdrage voor de geschiedenis der Nederlanden, 's-Gravenhage, 1954; dl VIII, blz. 202-237.

4 Siegenbeek, M., Geschiedenis der Leidse Hogeschool van hare oprigting in den jare 1575 tot het jaar 1825, Leiden 1829-1832, dl I, blz. 131, dl II, blz. 13.

5 Archief van de Staten van Holland, inventarisnummer 78, resoluties van 9, 12 en 13 mei 1645.

Dordrecht ⁶. Hij legde op 13 april 1623 de pensionariseed af ⁷. Daar de pensionaris van Dordrecht tevens de plaatsvervanger was van de raadpensionaris van Holland en West-Friesland, legde hij op 27 juni 1623 ook de eed van trouw aan de Staten van Holland en West-Friesland af ⁸.

Na conflicten over de scheepvaart tussen Engeland en het gewest Holland stelde een commissie van gecommiteerden uit de Staten van Holland en West-Friesland op 25 november 1626 voor, een afgevaardigde naar Engeland te sturen om de onenigheid uit de weg te ruimen. Op 1 december 1626 werd Jacob Cats hiervoor gekozen ⁹. Ondanks tegenstand van Dordrecht, die Cats alleen maar als extra-ordinaris ambassadeur en dan nog voor slechts drie maanden wilde laten gaan ¹⁰, besloten de Staten-Generaal op 18 december 1626 hem als extra-ordinaris ambassadeur naar Engeland te zenden "tot reparatie van de klachten van kooplieden". De Staten van Holland en West-Friesland zelf konden hem niet in deze functie zenden, aangezien dit tot de competentie van de Staten-Generaal behoorde ¹¹.

De besprekingen in Engeland vorderden moeizaam. Cats moet dan ook voldaan geweest zijn toen hij tijdens de slotconferentie, op 26 juli 1627 een overeenkomst betreffende vrije handel wist te sluiten ¹². Tijdens ernstige troebelen tussen Remonstranten en Contra-Remonstranten in het jaar 1629 over een nieuw bestand met Spanje, overleed, op 13 september 1629, plotseling Anthony Duyck, de raadpensionaris van Holland en West-Friesland ¹³.

Jacob Cats werd door de Staten verzocht deze functie tijdelijk op zich te nemen ¹⁴.

Er rezen grote problemen over het opstellen van een nieuwe instructie en het benoemen van een nieuwe raadpensionaris. Op 5 juni 1630, toen de instructie bijna gereed was, namen de Staten van Holland en West-Friesland het besluit dat iedereen voor de functie van raadpensionaris kon worden voorgedragen ¹⁵. Aangezien de Staten van Zeeland echter een resolutie had uitgevaardigd waarin gesteld werd dat niet-Zeeuwen niet voor hoge Zeeuwse functies in aanmerking konden komen, protesteerde Amsterdam in december 1630 tegen het besluit van 5 juni 1630. Dit protest fundeerden ze op een privilege van 1555 ¹⁶.

6 Smilde, H., *Jacob Cats in Dordrecht, leven en werken gedurende de jaren 1623-1636*, Groningen-Batavia, 1938; blz. 1-3. Kan, A.H., *Het vertrek van Jacob Cats van Middelburg naar Dordrecht*, Tijdschrift voor Nederlandse Taal en Letterkunde, nieuwe reeks, 23e deel, Leiden, 1912; blz. 1-35.

7 Over Jacob Cats in de periode 1623-1636, als raadpensionaris van Dordrecht, raadplege men: Smilde, H., *Jacob Cats in Dordrecht, leven en werken gedurende de jaren 1623-1636*, Groningen-Batavia, 1938. Archief van de daagvaarten en besoignes van de stemhebbende steden, Dordrecht, inv.nrs. 2-3, particuliere notulen van Jacob Cats als pensionaris van Dordrecht van 28 juni 1623-1627 (hierna genoemd: Cats particuliere notulen).

8 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 56, resolutie van 28 juni 1623.

9 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 59, resoluties van 25 november, 2 en 7 december 1626. Cats particuliere notulen; 12 december 1626. Aitzema, L. van, *Saken van staet en oorlogh in ende omtrent de Verenigde Nederlanden, beginnende met het jaer 1621 en eindigende met het begin van het jaer 1669, 's-Gravenhage, 1669-1672, folio, dl I, blz. 651* (hierna genoemd: Aitzema, Saken).

10 Archief van de Staten-Generaal, inv.nr. 51, resolutie van 18 december 1626.

11 Basis voor deze competentie van de Staten-Generaal is artikel 10 van de Unie van Utrecht.

12 Archief van de Staten-Generaal, inv.nr. 5890l, brieven uit Engeland van Jacob Cats van 15, 23 maart en 2 april en 29 mei 1627 en inventarisnr. 7354 "verbael van de heer pensionaris Cats", 23 augustus 1627. Aitzema, Saken; dl II, blz. 652-655.

13 *Jaarboek genealogie 1974*; blz. 242-246, genealogie van Anthonie Duyck.

14 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 62 resoluties van 19 september 1629.

15 Basis voor deze instructie is de instructie gegeven aan Anthonie Duyck op 25 juli 1626. Beraadslagingen over deze instructie en de te kiezen personen in 1630: Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 63, resoluties van 14, 15 mei, 5, 8, 13 juni en 5, 6, 10 december 1630.

16 *Groot placcaetboek, 1664, dl II, blz. 2072.*

Het bezwaar werd in eerste instantie verworpen en op 14 december werden als kandidaten Adriaan Pauw, rekenmeester van de Staten van Holland en West-Friesland, Jacob Cats, pensionaris van Dordrecht en Rochus van den Honaert, raadsheer in de Hoge Raad, voorgesteld¹⁷. Toen de verkiezing uit deze drie kandidaten echter moeilijk bleek en prins Frederik Hendrik geen voorkeur zei te hebben, sprak Dordrecht vanwege de Zeeuwse resolutie alsnog het veto uit over de kandidatuur van Cats¹⁸, waarop deze zich terugtrok uit de verkiezingen. Nadat op 9 april 1631 alle gedeputeerden hadden ingestemd met de bezwaren van Amsterdam en Dordrecht werd op dezelfde dag Adriaan Pauw gekozen. Hij was Amsterdammer en had al talrijke belangrijke functies bekleed. Hij was tegen het verdrag met Frankrijk, wat echter de jaarlijkse continuatie van het op 17 juni 1630 gesloten subsidieverdrag niet in de weg stond¹⁹; prins Frederik Hendrik daarentegen wilde verdere aansluiting bij Frankrijk en voortzetting van de oorlog tegen Spanje. Toen op 29 januari 1634 de ambassadeur in Frankrijk, Gideon, baron van den Boetzelaer, heer van Langerak, overleed, greep de prins dit als gelegenheid aan om Adriaan Pauw samen met een voorstander van nauwere samenwerking, Johan de Knuyt, als buitengewoon gezanten naar Frankrijk te zenden om een aanvalsverdrag te sluiten²⁰.

Hoewel de onderhandelingen over dit verdrag met Frankrijk snel vorderden, werd op aandrang van Prins Frederik Hendrik, Adriaan Pauw verzocht als buitengewoon gezant in Frankrijk te blijven, ook nadat Johan de Knuyt op 10 maart 1635 het aanvalsverdrag ter ratificatie aan de Staten-Generaal had aangeboden.

Op deze wijze wist de prins Adriaan Pauw in Frankrijk te houden, tot in april 1636 zijn termijn als raadpensionaris afliep²¹. Pauw verzocht in maart 1636 in een brief aan de Staten van Holland en West-Friesland om zijn ontslag als raadpensionaris en als buitengewoon gezant in Parijs. Zijn ontslag als raadpensionaris werd hem op 30 april 1636 verleend, maar hij bleef tot 1 juni 1636 buitengewoon gezant in Parijs²².

III. JACOB CATS ALS RAADPENSIONARIS VAN DE STATEN VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND

Na het ontslag van Adriaan Pauw op 30 april 1636, werd op 29 mei 1636 een voordracht opgesteld van kandidaten voor het raadpensionarisschap. Daar Zeeland in 1631 de gewraakte resolutie had ingetrokken, bestond de voordracht uit: Jacob Cats, pensionaris van Dordrecht en sinds 30 mei 1634 vervangend raadpensionaris voor Adriaan Pauw, Nanning van Foreest, secretaris van Alkmaar en Gilles de Clarges, pensionaris van Haarlem. Met algemene stemmen werd Jacob Cats op 4 juni 1636²³ voor een termijn van vijf jaar gekozen, waarna hij op 7 juni 1636 de eed voor de ridderschap,

17 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 63, resolutie van 14 december 1630.

18 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 63, resolutie van 21 december 1630.

19 Voor Adriaan Pauw zie: Jaarboek genealogie 1974, blz. 247-256, Elias, J.E. Geschiedenis van het Amsterdamse regentenpatriciaat, 's-Gravenhage, 1925, blz. 91. Fouw, A. de jr., Onbekende raadpensionarissen, 's-Gravenhage, 1946; blz. 45-90. Waddington I, blz. 53 e.v., 124-137. Tekst van het verdrag: Aitzema, Saken, dl II, blz. 976-983.

20 Instructie voor Adriaan Pauw en Johan de Knuyt: Waddington I, blz. 413-435. Tekst van dit aanval- en verdedigingsverdrag: Aitzema, Saken, dl II, blz. 92-106.

21 Archives ou correspondance inédite de la maison d'Orange-Nassau, publiées par G. Groen van Prinsterer, Utrecht, 1857-1860; 2ième série, tôme III, blz. 80-81. (Hierna genoemd: Groen III of IV). Reigersbergh, N. van, Brieven aan H. de Groot, uitg. door Rogge, H.C., Historisch Genootschap, 3e serie, no. 15, 's-Gravenhage, 1901. Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 68, resoluties van 30, 31 maart, 27 september, 3 oktober, 10, 22 december 1635.

22 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 69, resoluties van 12, 14 maart, 5, 30 april 1636. Aitzema, Saken, dl II, blz. 318-319.

23 De instructie van Jacob Cats is gebaseerd op de instructie van Anthony Duyck van 25 juli 1626 en van Adriaan Pauw van 30 december 1630. Over het ambt en de instructie van de raadpensionarissen, raadplege men: Archief van P. Buys, Inleiding, blz. X-XIII, door H.J.P.G. Kaajan, 1976. Greve, H.E., Het ambt en de instructies van de raadpensionaris in: Bijdragen voor Vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde, vierde reeks, 's-Gravenhage, 1902; dl II, blz. 367-390. Antheunissen, W., De raadpensionaris van Holland, eene staatsrechtelijke- historische schets in: Tijdschrift voor geschiedenis, landen volkenkunde, 's-Gravenhage; 34e jrg, 1919, blz. 306-339. Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 69, resoluties van 29, 30 mei, 4, 7 juni 1636.

waar hij ambtshalve pensionaris van was, aflegde. Op 2 augustus 1636 werd zijn verzoek, om na het verstrijken van vijf jaar zitting te mogen nemen in de Hoge Raad, door de Staten van Holland en West-Friesland goedgekeurd²⁴. Toen op 12 maart 1640 de secretaris van de Staten, Cornelis van der Wolf, overleed, werd Jacob Cats verzocht tijdelijk diens functie op zich te nemen.

Er werd een nieuwe instructie voor de secretaris opgesteld en op 28 april 1640 werd Herbert van Beaumont voor deze functie gekozen. Cats droeg zijn tijdelijke bevoegdheden aan hem over²⁵.

Na het verstrijken van de termijn van vijf jaar als raadpensionaris verzocht Cats op 15 maart 1641 om zijn ontslag. Dit verzoek werd echter niet ingewilligd en nadat een nieuwe instructie voor de raadpensionaris was opgesteld, werd hij op 20 maart 1641 voor een tweede termijn benoemd als raadpensionaris²⁶. Na het beëindigen van deze tweede termijn verzocht Cats op 5 mei 1646 opnieuw dringend om zijn ontslag, maar ook ditmaal werd het hem niet verleend. Toen in maart 1647 een mislukte aanslag op zijn huis werd gepleegd, voerde Cats voor zijn ontslagaanvraag aan dat hij te oud werd om alle belangrijke staatspapieren onder zich te houden. Op 19 april 1647 wezen de Staten zijn ontslagaanvraag echter opnieuw af²⁷, zodat het tot 27 september 1651 duurde voor hij de functie van raadpensionaris van de Staten van Holland en West-Friesland kon neerleggen²⁸.

Jacob Cats zag zich als raadpensionaris gesteld voor de taak om een oplossing te vinden voor de drie navolgende problemen, die in het kort besproken zullen worden:

1. De financiële toestand van het gewest Holland;
2. De conflicten rond de afdanking van de troepen na het sluiten van de vrede van Munster;
3. De kwestie van de Unie, Religie en Militie actueel na het zonder geschikte opvolger overlijden van prins Willem II op 6 november 1650. Deze zaken kwamen in de Grote Vergadering aan de orde.

1. DE FINANCIËLE TOESTAND VAN HET GEWEST HOLLAND

De financiën van het gewest Holland stonden er zeer slecht voor toen Jacob Cats op 30 mei 1634 Adriaan Pauw verving als raadpensionaris. De voortdurende oorlog en een zeer slechte interne organisatie in de Staten van Holland en West-Friesland waren hiervan de oorzaak. Het gewest Holland droeg 58% bij aan de oorlogslasten van de Republiek der Verenigde Nederlanden, bovendien sprong het die gewesten bij die zelf hun aandeel niet konden betalen. Daarnaast werd er op grote schaal misbruik gemaakt van de zwakke financiële organisatie. Op 13 december 1634 werd bij resolutie in de Staten besloten een "commissie van mesnage" in te stellen om de financiën te onderzoeken²⁹. De volgende zaken werden in deze commissie aan de orde gesteld:

- de comptabelen die verantwoording schuldig waren aan de Raad van State, bleken nauwelijks hun rekeningen te laten afhoren. Voorstellen om deze comptabelen verantwoording schuldig te doen zijn aan de Generaliteitsrekenkamer werden niet aangenomen³⁰;

24 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 69, resoluties van 7 juni en 2 augustus 1636.

25 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 73, resoluties van 12 maart, 25, 27, 28 april 1640. Voor de instructie van de secretaris van de Staten van Holland: Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 73, resolutie van 27 april 1640.

26 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 74, resoluties van 15, 19, 20, 26 maart 1641. Aitzema, Saken, dl II, blz. 319.

27 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 79, resoluties van 5 mei, 16 juni 1646 en inv.nr. 80, resolutie van 19 april 1647.

28 Voor het ontslag van Cats zie: Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 84, resolutie van 27 september 1651.

29 Zie voor de leden van de "commissie van mesnage", een commissie, ingesteld om Hollands Financiën te bestuderen en rapporten over mogelijke wijzigingen in het systeem der financiën uit te brengen, ingesteld op 11 oktober 1635, Archief van Jacob Cats, inv.nr. 32. Zie ook voor de financiën in het gewest Holland in 1634: Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 1 en 31.

30 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 7-10, 74-78.

- In de Admiraliteit heersten ernstige misstanden; kapiteins en commissarissen pleegden fraude, de particuliere convooimeesters van de admiraliteitscolleges droegen slechts een gedeelte van het geld af en de scheepsbouw was een chaos³¹;
- Een gedeelte van de oorlogslasten was niet beschreven in de "drie Staten van Oorlog". Deze drie Staten van Oorlog waren door de Raad van State opgestelde defensiebegrotingen van de jaren 1621, 1626 en 1628. In het begin van de oorlog stelde de Raad van State ieder jaar een nieuwe begroting op die, na goedkeuring van de zeven gewesten, voor het daaropvolgende jaar gold. Vanaf 1621 echter bleef de Staat van Oorlog van dat jaar gelden tot 1648, de andere twee Staten waren hierop een soort aanvulling. Toch vielen zoals gezegd nog veel posten buiten deze drie Staten van Oorlog, bovendien bleek dat veel geld verdween in fictieve posten³².

Jacob Cats, die de op 13 december 1634 ingestelde commissie voorzate, schreef in 1635 en 1636 vele rapporten over deze misstanden. Dat er weinig veranderde bleek uit de rapporten en resoluties van 1640-1642, toen over dezelfde problemen vrijwel dezelfde rapporten opnieuw geschreven werden³³. De beëindiging van de oorlog was door deze financiële problemen voor het gewest Holland van zeer groot belang, waardoor de belangen van dit gewest botsten met die van prins Willem II.

2. HET AFDANKEN VAN DE TROEPEN NA DE VREDE VAN MUNSTER

Op 14 maart 1647 overleed prins Frederik Hendrik. Alle gewesten hadden in 1631, op het gewest Friesland na dat het in 1641 verleende, aan de zoon van prins Frederik Hendrik, prins Willem II, de survivance (het recht van opvolging) verleend. Hoewel de opvolging in theorie dus geen probleem was, werd zij dit wel door de inmiddels sterk gewijzigde politieke situatie³⁴. De vredesonderhandelingen in Munster waren in 1647 al in een ver gevorderd stadium en aangezien prins Willem II een verklaard tegenstander van deze vrede was, probeerde vooral het gewest Holland de bevestiging van het recht van opvolging van prins Willem II zo lang mogelijk te vertragen.

Pas op 20 december 1647, toen de vrede al bijna getekend, maar nog niet geratificeerd was, bevestigde het gewest Holland dit recht³⁵. Willem II kon de vrede, die op 5 juni 1648 geproclameerd werd, toen immers niet meer tegenhouden.

Al op 22 juni 1648 moest de Raad van State op alle gewesten een beroep doen om niet overhaast en zonder overleg troepen af te danken, want het gewest Holland wilde nu het vrede was meteen een gedeelte van de troepen afdanken om de zeer benarde financiën te redden. Op 8 december 1648 stelden de Staten van Holland en West-Friesland een lijst op met het aantal soldaten, dat beschikbaar moest zijn in oorlogstijd en het aantal dat tijdens de vrede in dienst gehouden moest worden. Het verschil wilde de Staten afdanken³⁶.

31 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 38-41.

32 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 42-45.

33 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 1-6, 31-46. Archief van de Staten van Holland: inv.nr. 67, resoluties van 13, 16 december 1634; inv.nr. 68, resoluties van 20, 21 december 1635; inv.nr. 73, resoluties van 6, 13, 18 oktober 1640; inv.nr. 74, resoluties van 14, 21 december 1641; inv.nr. 75, resoluties van 22 januari, 1 augustus 1642.

34 Kernkamp, G.W., Prins Willem II (uitg. in de serie Patria, vaderlandsche cultuurgeschiedenis in monografiën dl 33), Amsterdam, 1943, blz. 16-19 (hierna genoemd: Kernkamp, Willem II). Betreffende de survivanceverlening van Holland: Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 63 resoluties van 23 januari, 12 november 1630, inv.nr. 64, resoluties van 24 januari, 15 maart, 3, 10 april 1631.

35 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 80, resolutie van 20 december 1647.

36 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 55-56.

De Staten van Holland en West-Friesland weigerden dan ook op 21 januari 1650 de Staat van Oorlog voor 1650, opgesteld door de Raad van State, die niet aan de verlangens van het gewest Holland over de afdanking van de troepen tegemoet kwam, goed te keuren³⁷.

Willem II wilde echter het verbond met Frankrijk, verbroken door de tegen het verdrag met Frankrijk in gesloten vrede tussen de Republiek der Verenigde Nederlanden en Spanje onderling, weer herstellen³⁸.

Bovendien wilde hij de Stuarts weer op de Engelse troon brengen en aan Spanje de oorlog verklaren. Hij was om deze redenen een fel tegenstander van het afdanken van troepen. In feite vormde het conflict een competentiestrijd tussen prins Willem II en het gewest Holland over de macht binnen de Republiek der Verenigde Nederlanden. De afdanking van de troepen was de aanleiding hiertoe³⁹.

De Staten van Holland en West-Friesland verdedigden het afdanken van de troepen op grond van pogingen hiertoe in 1626 door de Staten van Zeeland gedaan⁴⁰. De Staten van Holland besloten dan ook bij resolutie van 1 juni 1650 dat zij, hoewel zij officieel geen troepen konden afdanken omdat dit immers tot de competentie van de Raad van State behoorde, wel de betaling van een gedeelte van de troepen stop konden zetten.

Hierop gaven de Staten op 4 juni 1650 de Gecommitteerde Raden opdracht een aantal compagnieën in deze zin aan te schrijven⁴¹. Een reactie van prins Willem II bleef niet uit. Hij stelde de volgende dag, 5 juni 1650, in de vergadering van de Staten-Generaal drie resoluties voor:

- a. Er zou een bezending van een aantal gecommitteerden van de Staten-Generaal langs de Hollandse steden gaan om hen ertoe te brengen het afdanken van de troepen weer ongedaan te maken;
- b. Prins Willem II zou deze bezending regelen;
- c. De prins zou zorgen dat de openbare rust en orde gehandhaafd bleven.

Deze resoluties werden, met een onbekende meerderheid, alle drie aangenomen⁴². De volgende dag, 6 juni 1650, deelde prins Willem II mee, dat hij zelf de bezending zou leiden en dat de bezendingscommissie verder zou bestaan uit vier leden van de Staten-Generaal, twee leden van de Raad van State en de thesaurier-generaal, Govert Brassier⁴³.

De bezending had vrijwel geen resultaat. Alle steden handhaafden hun beslissing. Medemblik weigerde zelfs de deputatie te ontvangen. Amsterdam had tweemaal aan de prins verzocht niet te komen en toen hij op 21 juni 1650 toch in Amsterdam aankwam, weigerden ze hem toe te laten tot

37 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 57-62. Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 82, resoluties van 10, 11, 17 december 1649, inv.nr. 84, resoluties van 21 januari 1650. Aitzema, L. van, *Herstelde leeuw of discours over 't gepasseerde in de Vereenighde Nederlanden in 't jaer 1650 ende 1651*, 's-Gravenhage, 1652, blz. 1-8 (hierna genoemd: Aitzema, *Herstelde leeuw*). Wijnne, J.A., *De geschillen over de afdanking van het krijgsvolk in de Vereenigde Nederlanden in de jaren 1649 en 1650 en de handelingen van prins Witlem II, toegelicht met behulp van ongedrukte stukken uit het huisarchief van Z.M. den Koning in: Werken van het historisch genootschap, nieuwe serie no. 41*, Utrecht, 1885, 2 dl. (Hierna genoemd: Wijnne, *geschillen*).

38 Kernkamp, Willem II, blz. 53-63, 70-73. Poelhekke, J.J., *De vrede van Munster*, 's-Gravenhage, 1948; blz. 421-542. Waddington II, blz. 206-251, 367-371.

39 Kernkamp, Willem II, blz. 117-118.

40 Archief van Jacob Cats, inv.nr. 64. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 20-21. Wijnne, *geschillen*, dl I, blz. CLXXIII-CLXXVI.

41 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 83, resoluties van 1, 3 en 4 juni 1650.

42 Kernkamp, Willem II, blz. 109-110. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 9-12. Wagenaar, J., *Vaderlandse historie*, Amsterdam, 1759, dl 12, blz. 67-77 (hierna genoemd: Wagenaar, *historie*).

43 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 110 e.v. Capellen, A. van der, *Gedenkschriften*, beginnende met den jaare 1621 en gaande tot (1654) uitg. door: Capellen, R.J. van der, Utrecht, 1777-1778, I, blz. 455-456; II, blz. 288-289. (Hierna genoemd, Capellen).

de vroedschap, zelfs in functie van stadhouder, wanneer hij zijn kwaliteit als lid van de bezendingscommissie niet wilde afleggen. Nadat op 25 juni 1650 de bezending in Leiden geëindigd was, bracht Alexander van de Capellen op 27 juni 1650 hierover verslag uit aan de Staten-Generaal⁴⁴. Op 30 juni 1650 verzocht de prins genoegdoening van de stad Amsterdam te krijgen voor de hem aangedane beledigingen⁴⁵. Hiertegen werd in een in druk uitgebracht tegenbetoog door de Staten van Holland en West-Friesland protest aangetekend⁴⁶.

Ten aanzien van deze ontwikkelingen zij hierbij aangetekend dat de houding en de positie van Cats tijdens en na de bezending uit in dit archief aanwezige archiefstukken alsmede uit andere bronnen niet duidelijk is op te maken.

Na deze turbulente ontwikkeling van de kwestie van de afdanking van troepen trad er ogenschijnlijk een periode van rust in. Maar op 30 juli 1650 deed prins Willem II aan Cats het verzoek bij hem te komen en deelde hem mede dat Amsterdam door troepen werd ingenomen⁴⁷ en dat zes Hollandse regenten gevangen genomen waren. Deze mededeling kwam als een volkomen verrassing. Alleen Willem Frederik, stadhouder van Friesland, Cornelis van Aerssen, heer van Sommelsdijk, en kardinaal Mazarin van Frankrijk waren van tevoren van deze plannen op de hoogte gesteld. Willem Frederik had over een mogelijk beleg voor Amsterdam al gewag gemaakt in brieven van december 1649⁴⁸. Cornelis van Aerssen was belast met het plaatsen van de troepen voor Amsterdam en kardinaal Mazarin was door Willem II in mei 1650 al verzocht hem ter zijde te staan wanneer het conflict met Holland al te dreigende vormen zou gaan aannemen⁴⁹. Ondanks al deze voorbereidingen mislukte de aanslag op Amsterdam. Toen Willem II dit vernam, schreef hij aan de zes andere gewesten een rechtvaardiging voor zijn houding en vertrok op 1 augustus 1650 naar Amsterdam⁵⁰.

De belangrijkste eisen van prins Willem II tijdens de nu volgende onderhandelingen met Amsterdam waren:

- a. Het goedkeuren van de Staat van Oorlog voor 1650;
- b. Het herroepen van het afdankingsbevel;
- c. Het ontnemen van alle regeringsposten aan Andries en Cornelis Bicker.

Amsterdam zwichtte hiervoor, zodat op 3 augustus 1650 een verdrag tussen de prins en Amsterdam gesloten kon worden⁵¹. De op 30 juli 1650 gevangen genomen regenten waren overgebracht naar slot Loevestein, waar ze zouden moeten blijven, tot de Staten van Holland en West-Friesland de Staat van Oorlog voor 1650 hadden goedgekeurd en zichzelf afstand hadden gedaan van hun ambt.

44 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 33-37. Capellen, II, blz. 287-314, 438-458. Wiquefort, M., *Histoire des Provinces Unies*, La Haye, 1743, dl I, blz. 233-241, 434-454. (Hierna genoemd: Wiquefort, I of II). Kernkamp, Willem II, blz. 114-116.

45 Archief van Jacob Cats, inv.nr. 136. Wijnne, *geschillen*, dl II, blz. 44-45. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 37-39. Groen, IV, blz. 368.

46 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 56-57.

47 Over de aanslag op Amsterdam: Cats, J., *Tweentachtig-jarig leven*. Groenveld, S., *De prins voor Amsterdam*, reakties uit de pamfletten op de aanslag van 1650, Bussum, 1967. Groen, IV, blz. 373, 374, 378-384, 386, 387, 393, 394. Wijnne, *geschillen*, dl II, blz. 145-156, 221, 222. Wagenaar, *historie*, dl 12, blz. 89-107.

48 Groen, IV, blz. 336, 337, 359.

49 Groen, IV, blz. 298-300. Léger, A. de Saint, *Un chapitre des relations entre la France et les Provinces Unies au milieu de XVIIe siècle; d'Estrades et le prince Guillaume II*, in: *La revue du nord*, février et mai 1924, no. 37 et 38, Paris; blz. 15 veronderstelt volgens Kernkamp terecht dat deze instructie, door Groen op februari 1649 gesteld, op omstreeks mei 1650 moet worden gedateerd (Kernkamp, Willem II, blz. 197, noot 446).

50 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 70-71. Kernkamp, Willem II, blz. 130.

51 Wijnne, *geschillen*, dl I, blz. CXLV-CXLVI. Kernkamp, Willem II, blz. 132-143. Groen, IV, blz. 392-393. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 75-78.

Toen Holland op 13 augustus 1650 de Staat van Oorlog goedkeurde en zo op 18 augustus 1650 de Staat van Oorlog met algemene stemmen door de Staten-Generaal kon worden aanvaard, werden de regenten vrijgelaten⁵². Willem II dacht nu de machtsstrijd gewonnen te hebben en op 26 augustus 1650 deed hij een poging het verdrag met Frankrijk te herstellen en de oorlog met Spanje te hernieuwen. Hij liet de voorzitter van die week in de Staten-Generaal, de Fries Sybrand van Osinga, een voorstel doen om de Republiek te laten bemiddelen in de oorlog tussen Frankrijk en Spanje. Hierbij zou dan van Spanje worden geëist, dat ze binnen zes weken de verplichtingen jegens het huis van Oranje zouden nakomen en bovendien de Spaanse troepen niet verder in Frankrijk zouden laten oprukken, aangezien zij anders ook met de Republiek der Verenigde Nederlanden in oorlog zouden komen. Het gewest Holland had echter bij de aanvaarding van dit voorstel op 30 augustus 1650 de eisen aan Spanje eruit geschrapt weten te krijgen, zodat het voorstel een gewoon bemiddelingsvoorstel werd⁵³.

Voordat echter weer nieuwe conflicten tussen Holland en prins Willem II konden oprijzen, overleed de prins op 6 november 1650.

3. DE GROTE VERGADERING

Op 12 november 1650 besloten de Staten-Generaal toen, op een voorstel van de Staten van Holland en West-Friesland, om een speciale vergadering te houden over de Unie, de Religie en de Militie⁵⁴.

De Staten van Holland en West-Friesland zonden aan alle gewesten afgevaardigden om hen over te halen met voltallige deputaties naar Den Haag te komen voor deze bijzondere vergadering, zodat geen ruggespraak behoefde te worden gehouden.

De Staten van Holland en West-Friesland namen zelf nog voor de opening van de Grote Vergadering maatregelen om het stadhouderschap overbodig te maken en verzochten de overige gewesten dit ook te doen; Groningen en Drenthe aanvaardden echter prins Willem Frederik, stadhouder van Friesland, als hun stadhouder⁵⁵. Op 8 december 1650 trokken de Staten van Holland en West-Friesland de magistraatsbestelling aan zich, waarbij de stemhebbende steden om vergunning konden verzoeken om zelf hun magistraten te bestellen. Op 10 december 1650 namen ze een resolutie aan, waarbij de Staten de stadhouder in diens functie als kapitein-generaal opvolgden in het vergeven van patenten; ook trokken ze het recht om politieke en militaire ambten te verlenen en het recht van gratie aan zich. Aangezien Holland 58% van de lasten opbracht en dus 58% van de militie betaalde, vergrootten deze resoluties de macht van het gewest Holland aanzienlijk⁵⁶.

Op 18 januari 1651 werd in 's-Gravenhage een bijzondere vergadering der Staten-Generaal, daarom Grote Vergadering genoemd, door Pibo van Donia, de voorzitter van die week, geopend. Hoewel Jacob Cats niet de voorzitter der Grote Vergadering was, aangezien het voorzitterschap bleef

52 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 412, 469, 474, 476, 477, 479. Wijnne, *geschillen*, dl II, blz. 71-83, 156-162, 165, 166. Kernkamp, *Willem II*, blz. 145-149. Keyser, N., *Waerachtich verhael van 't geent mij is bejegent*. Uitg. door Kernkamp, G.W. in *BMHG dl XVIII*, 's-Gravenhage, 1897, blz. 342-407.

53 Fruin, R., *Over de oorlogsplannen van Willem II na zijn aanslag op Amsterdam in 1650*, in: *Verspreide geschriften*, dl IV, 's-Gravenhage, 1901, blz. 122-194. Poelhekke, J.J., *Geen blijder maer in tachtigh jaer, verspreide studiën over de crisisperiode, 1648-1650*, Zutphen, 1973, blz. 163-179.

54 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 99, 100.

55 Groen, IV, blz. 5-6. Wagenaar, *historie*, dl 12, blz. 131.

56 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 107-108. Fruin, R., *Geschiedenis der staatsinstellingen in Nederland tot den val der Republiek*, uitg. door H.T. Colenbrander, 's-Gravenhage, 1922, blz. 275, 276. Wagenaar, *historie*, dl 12, blz. 134-136.

rouleren zoals tijdens alle vergaderingen van de Staten-Generaal, verwelkomde hij wel na de opening der gedeputeerden met een rede waarin de belangrijkste punten werden genoemd die volgens de Staten van Holland en West-Friesland behandeld zouden moeten worden ⁵⁷.

De zes andere gewesten gaven hierna schriftelijk hun visie over Unie, Religie en Militie ⁵⁸. Op 27 januari 1651 werd een advies over de Religie, dat was ingediend door de gedeputeerden van Holland, aangenomen door de Grote Vergadering. Op 17 juli 1651 werd dit besluit ondanks protesten van predikanten nogmaals bekrachtigd ⁵⁹.

Op 30 januari 1651 dienden de Staten van Holland en West-Friesland een rapport in over de militie. De volgende dag bracht Zeeland advies uit over drie in dit rapport genoemde punten: het vergeven van militaire ambten, het verleggen van garnizoenen en het vergeven van patenten ⁶⁰.

De Staten van Holland, en West-Friesland stelden aan de hand van de voorstellen door de verschillende gewesten gedaan, een lijst met discussiepunten op. Op 13 februari 1651 dienden zij deze lijst in bij de Grote Vergadering en gaven meteen aan welke punten alleen van gewestelijk belang waren en dus niet in de Grote Vergadering behandeld zouden moeten worden. Door het aannemen van dit voorstel verdwenen een groot aantal problemen van de agenda van de Grote Vergadering en werd de souvereiniteit der gewesten benadrukt ⁶¹.

Alle gewesten gaven op 22 maart 1651 hun adviezen over het oppergezag, over de militie, het vergeven van patenten en het verleggen van garnizoenen. Tot nadere regeling van de problemen hierover werd een commissie ingesteld, waarvan ook Cats deel uitmaakte, om een "advies concilatoir" (voorlopig advies) op te stellen ⁶².

Aangezien het ambt van kapitein-generaal vacant was en het krijgsvolk officieel haar eed niet meer gestand kon doen, hadden de Staten van Holland en West-Friesland, na een rapport van Dordrecht, Amsterdam en Alkmaar op 1 maart 1651 al concept-eedsformulieren opgesteld. Voor het opstellen van definitieve formulieren van eed voor het krijgsvolk, geldend voor alle gewesten, werd op 24 maart 1651 ook een commissie ingesteld. Ook hier maakte Jacob Cats deel van uit ⁶³. Op 20 mei 1651 werden de resultaten van de commissie betreffende het advies concilatoir en het opstellen van formulieren van eed, in de Grote Vergadering gebracht, om pas op 16 juni 1651 te worden aangenomen, aangezien de gedeputeerden van Friesland en Groningen, sinds eind februari afwezig om een landdag te houden, toen pas met de voorstellen in konden stemmen ⁶⁴.

Naar aanleiding van een brief van kolonel Van Wijnbergen, gouverneur van Sluis, werd een formulier van commissie, te geven aan gouverneurs en commandanten van plaatsen ressorterend onder de Staten-Generaal, opgesteld. Dit formulier werd op 22 mei 1651 goedgekeurd en aangenomen ⁶⁵.

57 Opening der Grote Vergadering: Archief van Jacob Cats, inv.nr. 94. Aitzema, *Herstelde leeuw* blz. 126-133. Litteratuur over de Grote Vergadering: Wiquefort, II, blz. 238-267. Wagenaar, *historie*, dl 12, blz. 151-198. Over het gedrag van de Staten van Gelre en Zutphen tijdens de Grote Vergadering: Poelhekke, J.J., *Geen blijder maer in tachtigh jaer, verspreide studiën over de crisisperiode 1648-1651*, Zutphen, 1973, blz. 180-250.

58 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 95-100. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 134-147, 159-174, 228-232.

59 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 157-158, 411-416.

60 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 102-103. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 175-199.

61 Archief van Jacob Cats, inv.nr. 101. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 233-236.

62 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 305, 306. Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 107-113.

63 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 114-119. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 306-313.

64 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 383-394.

65 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 120-123. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 381-383.

Begin juli 1651 dacht men er ernstig over de Grote Vergadering te sluiten en de rest van de problemen in gewone vergaderingen van de Staten-Generaal verder te behandelen toen de conflicten rond de troebelen in 1650 weer hoog opliepen.

Jacob Cats, die al sinds 20 mei 1651 om zijn ontslag verzocht had en het besluit hierover steeds zag uitgesteld, kwam, om de ontslagprocedure te versnellen, op 15 juni 1651 in de Staten van Holland en West-Friesland met een brief, die prins Willem II op 9 augustus 1650 had geschreven. Willem II had Cats verzocht deze brief onder zich te houden. Jacob Cats deelde aan de Staten van Holland en West-Friesland mee, dat hij, nu hij toch zijn ontslag als raadpensionaris zou krijgen, deze brief niet langer onder zijn beheer wilde houden. Op 16 juni 1651 besloten de Staten van Holland en West-Friesland de brief te openen en te lezen ⁶⁶.

De brief was getiteld: "Redenen ende motiven die sijn Hoogheydt hebben bewogen by der hant te nemen soo ten regarde van de gearresteerde heeren, als van 't-geen aengevangen is aen, bij, ende ontrent der stede Amsterdam". Jacob Cats werd verzocht een ondertekende verklaring onder de brief te zetten ⁶⁷. Bovendien werd hij langdurig ondervraagd over de manier waarop hij deze brief in zijn bezit had gekregen. Tijdens de besprekingen in de Staten van Holland en West-Friesland volgend op deze ondervraging werd voortdurend de naam van Cornelis van Aerssen genoemd. Deze verzocht zichzelf tegen de tegen hem ingebrachte beschuldigingen te mogen komen verdedigen. Dit werd toegestaan, waarna hij op 13 juni 1651 een verklaring aflegde, waarbij hij ook de betrokkenheid van prins Willem Frederik, stadhouder van Friesland, Groningen en Drenthe, in de troebelen van 1650 toelichtte ⁶⁸.

De Staten-Generaal stelden naar aanleiding van deze verklaring een onderzoek in naar de gebeurtenissen in 1650. De staten van Friesland, bevreesd dat prins Willem Frederik door deze zaak in opspraak zou komen, verzochten op 20 juli 1651 om een algemene amnestie voor iedereen betrokken bij de troebelen van 1650 ⁶⁹. In antwoord op het verzoek van de Staten van Friesland werd door de Staten-Generaal een concept-akte van amnestie opgesteld en op 17 augustus 1651 stemden de Staten van Holland en West-Friesland in met dit concept. Bovendien verzochten ze de Staten-Generaal ook alle resoluties en akten over de troebelen in 1650 te herroepen. Dit hadden zij in hun eigen algehele amnestie, afgekondigd op 28 juni 1651, ook gedaan. Cornelis van Aerssen was de enige die, om onder deze amnestieregeling van de Staten van Holland en West-Friesland te vallen, al zijn officiële functies op moest geven ⁷⁰.

Tegen het verzoek om alle resoluties en akten te herroepen tekenden de Staten van Friesland op 18 augustus 1651 bezwaar aan, maar de volgende dag werd dit verzoek toch goedgekeurd en een algemene amnestie, met herroeping van akten en resoluties betreffende de troebelen in 1650, afgekondigd ⁷¹.

In juli werd ook nog een regeling tot het beslechten van geschillen tussen de verschillende gewesten in de Grote Vergadering behandeld. Nadat de gewesten Holland, Friesland en Groningen hierover nadere adviezen hadden gegeven werd op 19 augustus 1651 ook deze regeling aanvaard ⁷².

De Grote Vergadering werd vervolgens op 21 augustus 1651 door Jacob Cats met een afscheidsrede gesloten ⁷³.

66 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 84, resoluties van 15 en 16 juni 1651.

67 Archief van Jacob Cats, inv.nr. 137.

68 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 459-468.

69 Archief van Jacob Cats, inv.nr. 124. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 446, 447.

70 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 65, 66.

71 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 125-127.

72 Archief van Jacob Cats, inv.nrs. 128-132. Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 519-522, 534-536.

73 Aitzema, *Herstelde leeuw*, blz. 539-543.

IV. DE FUNCTIES VAN JACOB CATS NA ZIJN ONTSLAG ALS RAADPENSIONARIS, 1651-1660

Cats had nog steeds zijn gevraagd ontslag niet gekregen, maar op 27 september 1651 werd hem, zoals gezegd, dit eindelijk verleend, en werd Adriaan Pauw in zijn plaats gekozen.

Toch was hiermee Cats' politieke loopbaan nog niet beëindigd. Op 9 november 1651 werd hij verzocht als lid van een extra-ordinaris ambassadeur naar Engeland te gaan, samen met Gerrit Schaap Pieterszn. en Paulus van der Perre. Johan van Mattenesse verving hem toen als registermeester en stadhouder van de lenen en bewaarder van het grootzegel ⁷⁴.

Voor zijn vertrek naar Engeland verzocht Cats de registers en papieren van de Staten van Holland en West-Friesland, die hij thuis bewaarde, onder de hoede van de Staten te mogen brengen. Op 2 december 1651 keurden de Staten dit verzoek goed, mits hij er een inventaris van zou maken. Op 5 december 1651 leverde hij deze samen met de registers en de papieren bij de Staten in ⁷⁵. (Zie bijlage I).

Na zijn terugkeer uit Engeland op 15 juli 1652 nam hij tot 1660 de functies van registermeester en stadhouder van de lenen en grootzegelbewaarder weer op zich. Hij trok zich toen terug op zijn buitenhuis "Zorghvliet", gelegen buiten 's-Gravenhage (het huidige Catshuis), waar hij zich weer aan het schrijven wijdde. Hier overleed hij, 82 jaar oud, op 17 september 1660 ⁷⁶.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De raadpensionaris van de Staten van Holland en West-Friesland moest volgens zijn instructie de registers van processen, resoluties en appointementen bijhouden ⁷⁷. Dit werk werd door de raadpensionaris thuis verricht. Ook werd hem in zijn instructie geboden ieder jaar een inventaris van alle staatsstukken, die in zijn bezit waren, op te stellen. Hier werd echter niet de hand aan gehouden.

Bij zijn ontslag op 25 september 1651 werd Jacob Cats bij resolutie verplicht het register betreffende de vredehandel over te dragen. Dit register werd toen in handen van Herbert van Beaumont, secretaris van de Staten van Holland en West-Friesland, gesteld. Voor zijn vertrek in 1651 voor een extra-ordinaris ambassade naar Engeland verzocht Jacob Cats zoals eerder gezegd, alle staatsstukken, die hij onder zich had, aan de Staten van Holland en West-Friesland te mogen overdragen. Op 2 december 1651 werd dit verzoek goedgekeurd, mits hij bij de stukken een inventaris zou leveren. Op 5 december 1651 diende hij toen deze inventaris met alle stukken bij de Staten in. Besloten werd alle stukken op de "collegiekamer" neer te leggen (Zie bijlage). Waarschijnlijk zijn de registers van de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland en van de Staten-Generaal, hierna ingevoegd in de archieven van de voornoemde colleges.

De losse stukken uit het archief van Cats zijn in de Loketkas terechtgekomen en daar bewaard.

Het archief is samen met de rest van de Staten op 14 juni 1806 overgebracht van het Binnenhof naar het Oude Hof ⁷⁸. Op 21 februari 1811 zijn alle archieven overgebracht naar het "Logement der vijf steden" ⁷⁹ van waaruit het op 6 mei 1854 door toedoen van R.C. Bakhuizen van den Brink is overgebracht naar het Plein waar het nieuwe Rijksarchief werd gevestigd ⁸⁰.

74 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 84, resoluties van 8, 9 en 10 november 1651.

75 Archief van de Staten van Holland, inv.nr. 3004, resoluties van de Gecommitteerde Raden van 2, 5, 8 december 1651.

76 Jaarboek genealogie, blz. 258-266.

77 Voor instructie Jacob Cats, zie de literatuur bij noot 23.

78 Het Oude Hof is nu: Paleis Noordeinde.

79 Het logement der vijf steden is nu: het oude Ministerie van Financiën.

80 Het oude algemeen rijksarchief op het Plein is nu: Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Hier is men begonnen met het inventariseren van de archieven der Staten-colleges van Holland. In 1877 heeft dr. P.L. Muller de stukken uit de Loketkas verspreid over allerlei archieven ⁸¹.

Slechts een klein gedeelte van de door Cats ingeleverde papieren is toen beschreven als "stukken uit de tijd van raadpensionaris van Holland, Jacob Cats". Deze zijn samengebracht onder de inventarisnummers 2641 en 2642 van de inventaris van het archief van de Staten van Holland en vormen het archief van Jacob Cats, voorzover het nu bekend is.

Bij verdere inventarisatie van de archieven der colleges der Staten van Holland zal dit aspect nog nader worden belicht.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

De rechtstitel is (nog) onbekend

81 Meilink, P.A., Inleiding op de inventaris van de Staten van Holland, vóór 1572, 's-Gravenhage, 1929, blz. 34-35.

Inhoud en structuur van het archief

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

De stukken aan ons overgeleverd als stukken uit de tijd van Jacob Cats onder inventarisnummers 2641 en 2642 van de inventaris van het archief van de Staten van Holland en West-Friesland zijn slechts een klein gedeelte van wat Cats zelf aan de Staten heeft ingeleverd. Pogingen om de andere stukken, door Cats vermeld in de eerdergenoemde inventaris van 5 december 1651 in het archief van de Staten van Holland en West-Friesland, terug te vinden, leverden tot nu toe geen succes op. (Zie bijlage).

Alvorens tot inventarisatie werd overgegaan werd in de eerste plaats de collectie brieven van en aan Jacob Cats van de Koninklijke Bibliotheek en in de tweede plaats het museum Catsianum, een collectie bijeengebracht door mr. J.C. de Jonge van Ellemeet en nu opgenomen in de Universiteitsbibliotheek van Leiden, onderzocht. In geen van beide collecties werd echter iets aangetroffen wat in het archief van Jacob Cats als Raadpensionaris van de Staten van Holland en West-Friesland thuishoorde.

Bij de inventarisatie is de vraag gerezen of men hier te maken heeft met het archief dan wel slechts met een verzameling papieren, die de schriftelijke neerslag vormen van bestuurshandelingen verricht tijdens de ambtsperiode van Jacob Cats. Aangezien echter alle klad- en concept-stukken van de hand van Cats zijn en vele andere of een dorsale aantekening of aantekeningen in het stuk zelf van zijn hand bevatten en er geen andere stukken zijn aangetroffen, is dit het geheel der stukken ambtshalve ontvangen of opgemaakt door Cats en naar hun aard bestemd om onder hem te berusten, en derhalve te kenmerken als zijn archief.

ORDENING VAN HET ARCHIEF

De stukken uit inventarisnummer 2641 waren gesplitst in twee portefeuilles, gevormd uit stukken van de voormalige Loketkas (nrs. A-33 -1, 2 en A 39-7) en betreffen financiële aangelegenheden uit de jaren 1634-1650.

De stukken uit inventarisnummer 2642 waren gesplitst in een aantal omslagen (Loketkas nummer B 31-1). Deze omslagen bevatten zaken behandeld tijdens de Grote Vergadering.

In de indeling van inventarisnummer 2641 viel geen enkele oude orde te ontdekken, zodat, naar het voorbeeld van de inventaris van Paulus Buys van H.J.P.G. Kaajan, gekozen is voor een indeling gebaseerd op de verschillende taakonderdelen van het ambt van raadpensionaris. Hierbij was een driedeling mogelijk: te weten, papieren ontvangen in zijn functie als voorzitter van de Staten van Holland en West-Friesland, in zijn functie als leider van de afvaardiging van de Staten van Holland en West-Friesland ter Staten-Generaal en in zijn functie als pensionaris van de Ridderschap. Van de laatste afdeling werden geen stukken aangetroffen. Aan deze driedeling werd nog een vierde afdeling toegevoegd, namelijk: Jacob Cats ter Grote Vergadering, aangezien dit een zitting van de Staten-Generaal is geweest met een zeer bijzonder en geheel eigen karakter.

Aangezien in de eerste twee afdelingen geen stukken van algemene aard zijn aangetroffen, werd hierin geen onderscheid gemaakt in algemeen en bijzonder. Dit onderscheid werd wel in de afdeling "Jacob Cats ter Grote Vergadering" aangebracht.

Stukken betreffende de financiën der militie zijn, wanneer alleen het financiële aspect aan de orde kwam, ondergebracht in de rubriek "Financiën", wanneer het militaire aspect prevaleerde in de rubriek "Militie".

In de rubriek "Herstel van en bezuiniging op de financiën" zijn stukken opgenomen van de "Commissie van mesnage", aangezien niet meer is na te gaan in welke hoedanigheid Cats deze stukken heeft ontvangen en/of opgemaakt, zodat niet van een commissiearchief gesproken kan worden.

Uit de omslag welke in de oude orde genaamd was "Amnestie naar aanleiding van de troebelen in 1650" is de rubriek "amnestie van de Staten van Holland en West-Friesland voor allen betrokken bij de troebelen in 1650" gevormd, en deze is vervolgens overgebracht naar de afdeling "Jacob Cats als voorzitter van de Staten van Holland", aangezien dit een louter Hollandse zaak betrof.

De omslag "commissie en eedformulier voor Maarten Harpertszoon Tromp" is in zijn geheel overgebracht naar de afdeling "Jacob Cats als voorzitter van de Staten van Holland en West-Friesland", aangezien ook dit een zuiver Hollandse zaak was.

De rubriek "verder bemoeiingen" bevat stukken, welke niet onder andere rubrieken geplaatst konden worden.

Bij de vorming van de eerste twee afdelingen is zoveel mogelijk een gelijksoortige indeling nagestreefd.

Bij de indeling van de categorie "Jacob Cats ter Grote Vergadering" is waar mogelijk de oude orde gehandhaafd voor wat betreft de indeling naar onderwerpen en zijn wijzigingen aangebracht in de chronologische volgorde der stukken.

In de afdeling "Stukken behorend tot andere archieven" zijn stukken beschreven die niet in dit archief thuishoren en in de toekomst in de archieven waar ze thuishoren zullen worden ingevoegd.

Tenslotte zij vermeld, dat bij het beschrijven de regel is aangehouden, dat wanneer een stuk een afschrift is en er achter het woord "afschrift" geen datering staat aangegeven, dit dan een gelijktijdig afschrift is.

Verwant materiaal**VERWANTE ARCHIEVEN**

NL-HaNA, Staten-Generaal 1550-1796, 1.01.01-08

NL-HaNA, Staten van Holland en West-Friesland 1572-1795, 3.01.04.01-05

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

A. JACOB CATS ALS VOORZITTER VAN DE STATEN VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND

I. FINANCIËN

A. ALGEMEEN

- 1-5** (Klad)-Notulen van vergaderingen van de Staten van Holland en West-Friesland, betreffende financiële aangelegenheden over de jaren 1634-1643 6 stukken en 1 katern
1	1634; 1 december.	
2	1636; 28, 30 juli, 4, 6, 17 augustus.	
3	1641; 3-21 januari.	
4	1641; 15 juli.	
5	1643; 16-22 mei.	
- 6** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland van 6 oktober 1640, houdende een opdracht aan Jacob Cats om de financiën van het gewest Holland te onderzoeken, 1640 1 stuk
- B. BIJZONDER
1. COMPTABELEN
- 7** Lijst van "ontvangers der gemene middelen" van het gewest Holland; met over het jaar 1634 een lijst van achterstallige betalingen, afschrift. 1635 1 stuk
- 8** Lijst van comptabelen, die in dienst zijn geweest van de Staten van Holland en West-Friesland; met over de jaren 1601-1622 een lijst van onafgehoorde rekeningen, afschrift. (1635) 1 stuk
In tweevoud.
- 9** Lijst van comptabelen, die in dienst zijn geweest van de Staten van Holland en West-Friesland; met over de jaren 1584-1622 een lijst van onafgehoorde rekeningen, afschrift. (1640) 1 stuk
- 10** Rapport over de onderlinge financiële verhoudingen tussen de verschillende gewesten, gemaakt naar aanleiding van een resolutie van de Staten van Holland en West-Friesland van 6 oktober 1640, over de bevoegdheden van comptabelen in het gewest Holland, afschriften. (1640) 4 katernen

2. BELASTINGEN

- 11** Brief van Gerard van Santen aan Jacob Cats, waarin hij verslag uitbrengt van zijn onderzoek, betreffende de hoogte van de huislasten en de verpondingen in het gewest Holland, 1635; met aantekeningen, klad.
(1635) 1 stuk
- 12** Lijst houdende opgave van het verschil in hoogte van de accijnzen van het gewest Holland en het gewest Zeeland,
(1635) 1 stuk
- 13** Lijst van de bijdragen van de steden van het gewest Holland in het hoofdgeld, de verponding en de negotie, afschrift.
(1635) 1 stuk
- 14** Rapport van de Gecommitteerde Raden van het Admiraliteitscollege te Rotterdam aan de Staten-Generaal, houdende advies om het platteland rond Rotterdam, ter bevordering van de handel, geheel te ontheffen van de betaling van convooi-, licenten paspoortgelden, afschrift.
(1648) 1 katern

3. LASTEN EN INKOMSTEN

- 15** Lijst van ordinaris en extra-ordinaris inkomsten over het jaar 1635 van de steden van het gewest Holland, afschrift.
1635 1 stuk
- 16** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland, betreffende het instellen van een commissie om het gebruik van de Franse subsidiegelden te onderzoeken,
(1635) 1 stuk
- 17** Notulen van een vergadering van een commissie, tot onderzoek van het gebruik van de Franse subsidiegelden, klad.
1635 1 stuk
- 18** Lijst van de rentelast over de jaren 1621-1634 van het gewest Holland, afschrift.
(1635) 1 stuk
- 19** Lijst van de huislasten, bodediensten en interesten over het jaar 1634, door de Staten van Holland en West-Friesland betaald, afschrift.
(1635) 1 stuk
- 20** Lijst van inkomsten en lasten van het gewest Zeeland over het jaar 1623, afschrift,
1623, (1635) 1 katern
Vermoedelijk vergelijkingsmateriaal.
- 21** Rapport van de Staten van Holland en West-Friesland, ingediend bij de Staten-Generaal, betreffende de aflossing van de schulden over het jaar 1629, afschrift.
(1635) 1 stuk

-
- 22** Lijst van lasten over het jaar 1634 van het gewest Holland, verdeeld over het Noorder- en Zuiderkwartier, afschrift.
(1635) 1 stuk
- 23** Lijsten van lasten en inkomsten over de jaren 1630, 1634 en 1635 van de Staten van Holland en West-Friesland, afschriften.
(1636) 4 stukken
- 24** Lijst van lasten en inkomsten betreffende de militie geheven door Joachim van Mierop, ontvanger-generaal van de Staten van Holland en West-Friesland, (1636); met bijlage, afschriften.
(1636) 2 stukken
- 25** Lijst van de percentuele verdeling van de door de ontvanger der gemene middelen te innen inkomsten, afschrift.
(1636) 1 stuk
- 26** Lijst van de percentuele bijdrage aan de quote door de steden van het gewest Holland, afschrift.
(1636) 1 stuk
- 27** Lijst van de verdeling van de door de ontvangers der gemene middelen van de Staten van Holland en West-Friesland geïnde inkomsten, afschrift.
(1636) 1 stuk
- 28** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland van 26 februari 1638, betreffende het instellen van een onderzoek naar het gebruik van de serviciegelden, 1638, afschrift; met bijlage, klad.
1638 2 stukken
- 29** Rapport van de Staten van Holland en West-Friesland, ingediend bij de Raad van State, betreffende de ontvangsten van contributies over de jaren 1625, 1636-1639 van de generaliteitslanden, afschrift.
(1640) 1 stuk
- 30** Rapport van de Raad van State aan de Staten van Holland en West-Friesland, houdende gedetailleerde beschrijving van de door het gewest Holland bij te dragen financiën voor het jaar 1645; met summiere lijst van logiesgelden voor hetzelfde jaar, afschrift.
1644 1 katern

4. HERSTEL EN BEZUINIGING VAN DE FINANCIËN

4a. Algemeen

- 31** Rapport van de Gecommitteerde Raden aan de Staten van Holland en West-Friesland, uitgebracht op 16 december 1634, naar aanleiding van een resolutie van de Staten van Holland en West-Friesland van 13 december 1634, betreffende een onderzoek naar de financiën van het gewest Holland, afschrift.
1634 1 stuk

- 32** Rapporten opgesteld door de "Commissie van mesnage" voor de Staten van Holland en West-Friesland, houdende bezuinigingsplannen en reorganisatieplannen van de overheidsinstellingen in het gewest Holland, 1634, 1635, 1638, klad, concept en verbeterd concept; met bijlage, afschrift. 1623, (1634) 1 omslag
- 33** Rapporten van de Gecommitteerde Raden, aan de Staten van Holland en West-Friesland, houdende voorstellen tot herstel van de financiën van het gewest Holland, klad en concept. 1635 3 stukken
- 34** Notulen van vergaderingen van de "Commissie van mesnage" van 11-15 oktober 1635 en 11-27 februari 1636, betreffende het herstel van de financiën van het gewest Holland, klad. 1635, 1636 2 stukken
- 35** Lijst met te onderzoeken punten betreffende het gebruik van de Franse subsidiegelden en andere generaliteitsinkomsten, afschrift. (1635) 1 stuk
- 36** Notulen van vergaderingen van de "Commissie van mesnage" van 29 september en 20 oktober 1640, betreffende het herstel van de financiën van het gewest Holland, klad. 1640 1 stuk
- 37** Memorie naar aanleiding van missiven van de gedeputeerden van het Noorderkwartier, betreffende het herstel van de financiën van het gewest Holland, afschrift. (1640) 1 stuk

4b. Bijzonder

4b.1. Admiraliteit

- 38** Memorie van de Staten van Holland en West-Friesland aan de Admiraliteitscolleges, betreffende mogelijke bezuinigingen in de scheepsbouw, klad. (1636) 1 stuk
- 39** Rapporten van de "Commissie van mesnage", betreffende ernstige misstanden in de Admiraliteitscolleges en fraude van kapiteins en commissarissen, afschrift. (1636) 2 katernen
- 40** Uittreksel uit de begroting van de Staten van Holland en West-Friesland voor het jaar 1639, houdende twee posten betreffende de colleges der Admiraliteit, 1638 1 stuk
- 41** Lijst van particuliere convooimeesters van de Admiraliteitscolleges; met een memorie betreffende de betaling van convooigelden in het Noorderkwartier, afschrift. (1649) 1 stuk

4b.2. De drie Staten van oorlog

- 42** Notulen van de vergaderingen van de "Commissie van mesnage" van 11, 14, 18 en 29 juli 1636, betreffende de drie Staten van oorlog, klad.
1636 2 stukken
- 43** Lijst van lasten, die sedert het jaar 1621 door het gewest Holland betaald zijn, zonder in de drie Staten van oorlog opgenomen te zijn, afschrift.
(1636) 1 stuk
- 44** Lijst van militaire lasten, zowel opgenomen als niet opgenomen in de drie Staten van oorlog en de bijdragen van het gewest Holland aan deze lasten, klad.
(1636) 1 stuk
- 45** Lijsten van compagnieën ruiters en voetvolk, niet opgenomen in de drie Staten van oorlog en betaald door het gewest Holland, concept.
(1636) 2 stukken

5. BEURZEN VOOR THEOLOGIESTUDENTEN

- 46** Rapport van Festus Hominius aan de Staten van Holland en West-Friesland, betreffende de vermindering van beurzen aan theologiestudenten, 1640, afschrift, (1649); met bijlage, 1629, afschrift,
(1640) 2 stukken

II. MILITIE**A. ALGEMEEN**

- 47** Staat van het aantal burgerwachters per stad over de jaren 1629 en 1632 in het gewest Holland, afschrift.
(1635) 1 stuk
- 48** Missive van de Staten van Holland en West-Friesland aan de Raad van State, houdende verzoek tot uitstel van het onderhoud van een compagnie ruiters en een compagnie voetvolk, wegens de te zware financiële lasten, afschrift.
1636 1 stuk
- 49** Lijst van compagnies ruiters en voetvolk staande onder het bevel van Hercule Girard, baron van Charnace, afschrift.
(1636) 1 stuk
- 50** Stukken betreffende het verminderen van de militie in het gewest Holland, klad en afschriften.
1636, 1637 3 stukken
- 51** Lijsten van de bijdragen van het Noorderkwartier aan de generaliteitsfinanciën, over het jaar 1648, voor en na het sluiten van de vrede van Munster, ter betaling van de militie, afschriften.
1648 3 stukken

- 52** Staten van soldij voor compagnies ruiters en voetvolk, in dienst van de Staten van Holland en West-Friesland, afschriften.
(1648) 2 stukken
- B. BIJZONDER
1. GESCHILLEN OVER DE MILITIE VAN 1640-1650
- 53** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland van 16 maart en 24 juli 1640, betreffende een eenmalige toezegging van een extra bijdrage voor de financiën der militie over het jaar 1639.
1640 1 stuk
- 54** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland van 9-13 oktober 1640, houdende de redenen pro en contra de vermindering van de militie,
1640 1 katern
- 55** Missive van de Raad van State aan de Staten van Holland en West-Friesland van 22 juni 1648, betreffende het handhaven van een sterk leger; met een lijst van compagnies staande ter repartitie van het gewest Holland, afschrift.
1648 1 stuk
- 56** Lijsten van soldij voor compagnies ruiters en voetvolk, door het gewest Holland te betalen tijdens en na de oorlog, afschriften.
1648 1 stuk en 1 katern
- 57-62** Uittreksels uit de resoluties der verschillende Staten, betreffende de Staat van oorlog van 1650, naar aanleiding van een resolutie van de Raad van State van 8 december 1648, bij de Staten-Generaal, ingediend door de hieronder genoemde Staten, afschrift,
1650 9 stukken
- 57** De Staten van Gelre en Zutphen 1650, maart 17
- 58** De Staten van Holland en West-Friesland 1649, december 17, 1650, januari 21
- 59** De Staten van Zeeland 1650, maart 16
in tweevoud
- 60** De Staten van Utrecht 1650, maart 24
- 61** De Staten van Friesland 1650, maart 17
in tweevoud
- 62** De Staten van Overijssel 1650, maart 18
- 63** Missive van Prins Willem II, de Raad van State en de Staten-Generaal aan de Staten van Holland en West-Friesland, houdende een verzoek om de zelfstandige afdanking van het krijgsvolk ongedaan te maken, 1650, afschrift, (1650); met bijlage, afschrift,
1626, 1650 1 katern en 1 stuk
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz.13-21.
- 64** Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland van 28 juni 1650, houdende de instelling van een commissie om een effectieve vermindering van het krijgsvolk te bewerkstelligen, afschrift.

1650 1 stuk

2. AMNESTIE NAAR AANLEIDING VAN DE TROEBELEN IN 1650.

Zie ook inv.nrs. 124-127.

65 Stukken betreffende de behandeling van de concept-akten van amnestie in de vergaderingen van de Staten van Holland en West-Friesland, 1651, klad en afschrift; met bijlage, afschrift.

1651 5 stukken

Bijlage gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 468-469.

66 Akte van amnestie van de Staten van Holland en West-Friesland, van 28 juli 1651, voor alle betrokkenen bij de troebelen van 1650, klad en concept.

1651 1 stuk

III. INSTRUCIE EN COMMISSIE VOOR MAARTEN HARPERSZOOON TROMP, LUITENANT-ADMIRAAL VAN DE STATEN VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND

67 Stukken betreffende het opstellen en uitvaardigen van een nieuwe commissie voor luitenant-admiraal Maarten Harpertszoon Tromp, gebaseerd op de commissie van 1639, door de Staten van Holland en West-Friesland in samenwerking met de Staten van Zeeland, klad en afschriften.

1651 4 stukken

68 Commissie uitgevaardigd door prins Frederik Hendrik voor Maarten Harpertszoon Tromp, luitenant-admiraal van de Staten van Holland en West-Friesland, in 1645; met een lijst van luitenant-admiraals over de jaren 1629-1639; 1645, afschrift, 1651, met bijlagen, afschriften,

1629, 1632, 1633, 1637, 1647, 1651 7 stukken

69 Stukken betreffende de instructie voor de bezending van luitenant-admiraal Maarten Harpertszoon Tromp, naar de eilanden Malta en Sorlinges (Sorles) in verband met zeeroverij, klad en afschriften.

1651 1 omslag

IV. VERDERE BEMOEIINGEN

70 Missive van Herbert van Beaumont namens de Staten van Holland en West-Friesland aan Willem van Lier, heer van Oisterwijk, en ambassadeur voor de verenigde Nederlanden in Parijs, betreffende het beheren van de heerlijkheid Oisterwijk, afschrift.

1642 1 stuk

71 Missive van L. Brinkhorst aan Jacob Cats (?), waarin hij aandringt, uit naam van Jean Brasset, resident van Frankrijk in 's-Gravenhage op snelle acceptatie van de door Jean Brasset geschreven memorie, op 4 augustus 1648 in de Staten-Generaal gelezen,

1648 1 stuk

De voornaam en functie van L. Brinkhorst zijn niet te vinden in de handboeken.

72 Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland over de tractementen voor de leden van de familie van Oranje-Nassau, tijdens een bestand

of na het sluiten van vrede met Spanje, afschrift,
1609, (1648)

1 stuk

73

Uittreksel uit de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland van 21 december 1649, houdende het inbeslagnemen van het boek "Defensio regia pro Carolo primo" en goedkeuring tot verspreiding van het boek "Kingh Charles, his case concerning his tryal",
1649

1 stuk

B. JACOB CATS ALS LEIDER VAN DE AFVAARDIGING VAN DE STATEN VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND TER STATEN-GENERAAL**I. FINANCIËN**

1. COMPTABELEN

- 74** Lijst van afgehoorde rekeningen van de comptabelen, ressorterend onder de Raad van State; met een lijst van nog af te horen rekeningen over de jaren afschriften. 1634-1635, (1635) 1 katern
In tweevoud.
- 75** Stukken betreffende een niet gerealiseerd plan om de comptabelen voortaan in plaats van onder de Raad van State onder de Generaliteitsrekenkamer te laten ressorteren, concepten en afschriften. 1635, (1636), (1640) 2 stukken en 2 katernen
- 76** Lijsten van comptabelen, over de jaren 1618-1635, ressorterend onder de Raad van State, afschriften. 1640 2 stukken
- 77** Lijst, opgemaakt op 9 januari 1640, van comptabelen, ressorterend onder de Raad van State, met vermelding tot wanneer nun rekeningen afgehoord zijn, 1640, afschrift; met bijlagen, afschriften, 1632-1640, 1640 1 omslag
- 78** Lijst van nog niet afgehoorde rekeningen van de ontvanger-generaal en de particuliere ontvangers der gemene middelen, afschrift. 1645 1 katern

2. BELASTINGEN

- 79** Uittreksels uit de resoluties van de Staten-Generaal, betreffende het opheffen van de makelaardijgelden, met aanbevelingen en adviezen, afschriften, 1638, 1642, 1643, (1643) 1 katern
- 80** Brief van B. van Boetselaer tot Asperen aan de Raad van State, houdende advies inzake de heffingen van de verpondingen in de gebieden onderhorig aan de generaliteit, afschrift. 1649 1 stuk

3. LASTEN EN INKOMSTEN

- 81** Lijst van de quote der verschillende gewesten, afschrift. (1636) 1 stuk
- 82** Memorie, houdende voorstellen tot wijziging van de quote der zeven gewesten, concept. 1640 1 stuk

- 83** Rapport houdende een voorstel om de lasten, niet opgenomen in de drie Staten van oorlog, opnieuw evenredig over de zeven gewesten te verdelen, afschrift.
(1640) 1 katern
- 84** Lijst van militaire lasten over het jaar 1640, 1640, afschrift; met bijlagen, afschrift.
(1640) 3 stukken

II. MILITIE

- 85** Lijst van logieskosten verdeeld over de verschillende steden der gewesten over het jaar 1634, afschrift.
1635 1 stuk
- 86** Lijst van compagnies ruiters en compagnies voetvolk, in dienst van de Republiek der Verenigde Nederlanden, naar gewest ingedeeld, afschrift.
1635 1 stuk
- 87** Lijst van grensplaatsen, waar compagnies gelegerd zijn; met vermelding van het aantal compagnies, afschrift.
(1635) 1 stuk

III. BUITENLANDSE BETREKKINGEN

- 88** Missive van P.B. Aissema, aan de Staten-Generaal, betreffende vijandelijkheden aan de Wezer tegen de Republiek der Verenigde Nederlanden door Anton Günter, Graaf van Oldenburch, 1648, afschrift; met bijlage, afschrift.
1648 2 stukken
Residentie in Bremen? Niet te vinden in Schutte, O, Repertorium der Nederlandse vertegenwoordigers, residerende in het buitenland, 1548-1810, 's-Gravenhage, 1976.
De bijlage is een vertaling uit het Duits.
- 89** Uittreksel uit de resoluties van de Staten-Generaal van 21-24 augustus 1648, betreffende de vijandelijkheden aan de Wezer, houdende opdracht aan J. Heilersieg, deze zaak te onderzoeken, afschrift.
1648 1 stuk
Secretaris van prins Willem II? Zie Wijnne, J.A., De geschillen over de afdanking van 't krijgsvolk in de Verenigde Nederlanden in de jaren 1649 en 1650 en de handelingen van prins Willem II, toegelicht met behulp van ongedrukte stukken uit het archief van Z.M. den Koning, Utrecht, 1885, blz. 61.
- 90** Missive van Willem Boreel, ambassadeur in Frankrijk, van 3 juni 1651, aan de Staten-Generaal, houdende een overzicht van de politieke situatie in Frankrijk, afschrift.
1651 1 stuk
- 91** Notulen van de vergadering van de Staten-Generaal van 14 juni 1651, waarin besloten wordt Willem Boreel nadere instructies te sturen, klad.
1651 1 stuk

IV. VERDERE BEMOEIINGEN

- 92** Uittreksel uit de resoluties van de Staten-Generaal van 7 mei 1632 en 9 september

1634, betreffende het verlenen van subsidies aan Stad en Lande van Groningen,
voor het versterken van de fortificaties, afschriften,
1632, 1634, (1636) 2 stukken

93

Missive van Cornelis Musch aan de Staten-Generaal betreffende een herhaald
verzoek om prolongatie van het octrooirecht van de West-Indische Compagnie,
afschrift,
1640, (1640) 1 stuk

C. JACOB CATS EN DE GROTE VERGADERING

A. ALGEMEEN

- 94-100** Rapporten ingediend bij de Staten-Generaal door de hieronder genoemde gewesten, ter informatie van de Grote Vergadering inzake Unie, Religie en Militie, afschriften,
1651 5 katernen en 2 stukken
- 94** De Staten van Holland en West-Friesland 1651, januari 18
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 128-133.
- 95** De Staten van Gelre en Zutphen 1651, januari 20
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 134-138.
- 96** De Staten van Zeeland 1651, januari 20
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 138-147.
- 97** De Staten van Stad en Lande van Groningen 1651, januari 27
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 163-168.
- 98** De Staten van Friesland 1651, januari 27
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 159-162.
- 99** De Staten van Utrecht 1651, januari 31
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 168-174.
- 100** De Staten van Overijssel 1651, februari 7
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 228-232.
- 101** Aantekeningen van Jacob Cats over de standpunten der zeven gewesten inzake Unie, Religie en Militie, neergelegd in de rapporten, ingediend ter Staten-Generaal, aan het begin van de Grote Vergadering, klad en afschrift.
1651 1 stuk
In tweevoud.

B. BIJZONDER

I. MILITIE

1. ALGEMEEN

- 102-103** Nadere rapporten ingediend bij de Staten-Generaal door de hieronder genoemde gewesten, ter informatie van de Grote Vergadering inzake de militie,
1651 3 stukken
- 102** De Staten van Holland en West-Friesland 1651, januari 30. 1 volledig concept en een onvolledig afschrift, met bijlage, afschrift, 1595, 1651
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 175-196.
- 103** De Staten van Zeeland 1651, januari 31
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 197-199.
- 104** Rapport van de Staten van Holland en West-Friesland aan de Staten van Gelre en Zutphen, betreffende de verhouding tussen militie en bestuur krachtens de Unie van Utrecht en resoluties van de Staten-Generaal, afschrift.
1651 1 katern
- 105** Memorie van de standpunten, betreffende de militie, ontleend aan de rapporten, ingediend ter Staten-Generaal aan het begin van de Grote Vergadering; met een lijst van discussiepunten aan de hand van deze memorie door de Staten van

Holland en West-Friesland opgesteld, klad en afschriften.

1651

Lijst in tweevoud.

2 stukken

2. BIJZONDER

2.1 Advies concilatoir

- 106** Notulen van de vergaderingen van de commissie voor het advies concilatoir van 28 maart-22 juni 1651, voor het opstellen van een concept advies betreffende het oppergezag over de militie, het uitvaardigen van patenten en het verleggen van compagnies, klad.
1651 5 stukken
- 107** Rapporten van de commissie voor het advies concilatoir, van 8 april en 26 april 1651, ter Grote Vergadering ingediend op 20 mei 1651 en goedgekeurd op 16 juni 1651, concepten.
1651 3 stukken
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 387-391.
- 108-109** Rapporten, ingediend bij de Staten-Generaal door de hieronder genoemde gewesten, ter goedkeuring van het advies concilatoir, afschriften. 2 stukken
- 108** De Staten van Friesland 1651, 16 juni
- 109** De Staten van Stad en Lande van Groningen 1651, 16 juni
- 110** Aantekeningen betreffende de rapporten op het advies concilatoir ingediend door de Staten van Friesland en de Staten van Stad en Lande van Groningen, opgesteld door de Staten van Holland en West-Friesland, klad.
1651 1 stuk
- 111** Instructie voor alle gedeputeerden ter Staten-Generaal, betreffende het geven van patenten en het verleggen van compagnies, 1651, afschrift; met bijlage, afschrift, 1584, 1651 2 stukken
Instructie gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 391-393.
- 112** Formulier van eed, opgesteld naar aanleiding van het negende artikel van de instructie, door alle gedeputeerden ter Staten-Generaal af te leggen over het vergeven van patenten en het verleggen van compagnieën, klad en concept.
1651 1 stuk
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 393-394.
- 113** Uittreksels uit de resoluties van de Staten-Generaal, betreffende de bevoegdheden van de Raad van State, inzake het oppergezag over de militie, het vergeven van patenten en het verleggen van compagnies, 1584, 1588, afschriften, (1651); met bijlagen, afschriften, 1584, (1651) 5 stukken
- ### 2.2 Formulieren van eed voor het krijgsvolk
- 114** Rapport, door de gedeputeerden van Dordrecht, Amsterdam en Alkmaar ingediend op 1 maart in de vergadering van de Staten van Holland en West-Friesland,

houdende formulieren van eed voor het krijgsvolk, klad en concepten.

1651

1 omslag

Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 308-312.

115

Uittreksel uit de resoluties van de Staten-Generaal van 25 maart 1651, betreffende het instellen van een commissie om formulieren van eed voor het krijgsvolk op te stellen, af te leggen respectievelijk aan de Staten-Generaal, de Staten der gewesten en de magistraten der steden, waar de compagnies gelegerd zijn,

1651

1 stuk

116

Uittreksels uit de resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland, betreffende het opstellen, wijzigen en uitvaardigen van formulieren van eed voor het krijgsvolk, 1651; met bijlage, afschrift, 1587, [1651, 1587]

1 omslag

Uittreksel 10 juni 1651 gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 312, 313 en 398, 399.

117

Formulier van eed voor het krijgsvolk, af te leggen aan de Staten-Generaal, (1651), klad en concepten; met bijlagen, afschriften, 1584, 1587, 1588, (1651)

5 stukken

Formulier van eed gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 393, 394.

118

Formulieren van eed voor het krijgsvolk, staande ter repartitie van de Staten van Holland en West-Friesland, en gelegen binnen of buiten het gewest, en voor het krijgsvolk dat in het gewest Holland in garnizoen ligt, 1651, klad, concepten, afschriften; met bijlage, afschrift.

(1651)

1 omslag

1. gedeeltelijk in druk.

2. formulieren van eed ook in Frans en Engels.

3. formulieren van eed gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 398-399.

119

Formulier van eed voor het krijgsvolk, af te leggen aan de magistraten der steden waar het krijgsvolk gelegerd is, 1651, klad en concepten; met bijlagen, afschriften, 1616, 1627, 1628, 1651

1 omslag

1. formulier van eed ook in het Frans.

2. formulier van eed gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 399.

2.3 Commissie en formulieren van eed voor gouverneurs, commandanten en andere militaire bevelhebbers

120

Stukken van de Staten van Holland en West-Friesland, betreffende het opstellen van een formulier van eed voor gouverneurs, commandanten en andere militaire bevelhebbers van vestingplaatsen, naar aanleiding van een verzoek hierover door kolonel Johan van Wijnbergen, gouverneur van Sluis, klad en afschriften.

1651

4 stukken

121

Rapporten, aangaande het geven van commissies aan gouverneurs, commandanten en andere militaire bevelhebbers van vestingplaatsen, 1651, afschrift; met bijlagen, afschriften,

1592, 1632, 1633, 1651

4 stukken

122

Lijst van gouverneurs, commandanten en andere militaire bevelhebbers van vestingplaatsen, die commissies ontvangen hebben van de Staten-Generaal, afschrift.

-
- 1651 1 stuk
- 123** Stukken, betreffende het geven van commissies door de Staten-Generaal aan kolonel Johan van Wijnbergen, gouverneur van Sluis, 1651, afschriften; met bijlagen, afschriften, 1646, 1648, 1649, (1651) 6 stukken
- II. AMNESTIE NAAR AANLEIDING VAN DE TROEBELEN IN 1650 (ZIE OOK INV.NRS. 65 EN 66)
- 124** Rapport van de Staten van Friesland van 20 juli 1651, aan de Staten-Generaal, houdende een verzoek tot algehele amnestie voor alle betrokkenen bij de troebelen in 1650, afschrift. 1651 1 stuk
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 446-447.
- 125** Rapport van de Staten van Holland en West-Friesland van 17 augustus 1651 aan de Staten-Generaal, houdende een verzoek tot algehele amnestie voor alle betrokkenen bij de troebelen in 1650 en een verzoek alle akten en resoluties naar aanleiding van de troebelen te herroepen, afschrift. 1651 1 stuk
- 126** Rapport van de Staten van Friesland aan de Staten-Generaal van 18 augustus 1651, houdende protest tegen het rapport van 17 augustus 1651 van de Staten van Holland en West-Friesland, afschrift. 1651 1 stuk
- 127** Akte van Amnestie van de Staten-Generaal voor alle betrokkenen bij de troebelen in 1650, annulerende de resoluties van 5 en 6 juni 1650 en alle hieruit volgende resoluties, klad, concept en gedrukt. 1651 1 stuk
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 537-538.
- III. REGELING TOT BESLECHTEN VAN GESCHILLEN TUSSEN DE ZEVEN GEWESTEN
- 128** Notulen van een vergadering van de Staten-Generaal, betreffende het vinden van een regeling tot beslechten van geschillen tussen de zeven gewesten, klad. 1651 1 stuk
- 129-131** Rapporten hij de Staten-Generaal ingediend door de hieronder genoemde gewesten, betreffende het vinden van een regeling tot beslechten van geschillen tussen de zeven gewesten, afschriften. 7 stukken
- 129** De Staten van Stad en Lande van Groningen 1651, juli 21
- 130** De Staten van Friesland 1651, juli 21, 22
Rapport van 21 juli 1651 in tweevoud.
- 131** De Staten van Holland en West-Friesland met bijlagen, 1651.1651, augustus 5
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 534-536.
- 132** Memorie van de Staten-Generaal, betreffende het beslechten van geschillen tussen de zeven gewesten, klad en concept.

1651
in drievoud.

1 stuk

IV. RECHTEN EN BEVOEGDHEDEN VAN DE STADHOUDER

133

Stukken, betreffende de problemen over de rechtsopvolger van de stadhouder op het vergeven van compagnies en het benoemen van hoge officieren, afschriften, 1584, 1594, 1597, 1599, 1602, 1603, 1617-1619, 1621, 1622, 1625, 1627-1629, 1651 omslag 1

Bijlagen bij een ontbrekend rapport over dit probleem.

D. STUKKEN BEHOREND TOT ANDERE ARCHIEVEN**I. STUKKEN BEHOREND TOT HET ARCHIEF VAN DE STATEN VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND**

- 134** Uittreksel uit de resoluties van de Staten-Generaal van 17 augustus 1584 betreffende een verzoek van Charles de Charongare om een schip te mogen inrichten en dit onder het gezag van een admiraliteitscollege te mogen stellen, afschrift,
1584, (1651) 1 stuk
- 135** Missive van 30 juni 1650 van prins Willem II aan de Staten van Holland en West-Friesland, houdende verzoek van genoegdoening voor de weigering van de vroedschap van Amsterdam hem audiëntie te verlenen,
1650 1 stuk
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 37-39.
- 136** Missive van burgemeesters en regenten van de stad Amsterdam aan de gedeputeerden van deze stad in de Staten van Holland en West-Friesland van 1 augustus 1650, waarin de gedeputeerden teruggeroepen worden naar Amsterdam,
1650 1 stuk

II. STUK BEHOREND TOT HET ARCHIEF VAN DE STATEN-GENERAAL

- 137** Missive van prins Willem II aan de Staten-Generaal van 9 augustus 1650, houdende de redenen voor het beleg voor Amsterdam en de verrichte arrestaties in 1650, 1650; met onderschrift van de raadpensionaris Jacob Cats,
1650, 1651 1 stuk
Gedrukt: Aitzema, Herstelde leeuw, blz. 448-451.

BIJLAGEN

INVENTARIS VAN PAPIEREN EN REGISTERS, DOOR JACOB CATS OP 5 DECEMBER 1651 AAN DE STATEN VAN HOLLAND EN WEST-FRIESLAND OVERGELEVERD ⁸²

De gewesene Raetpensionaris Catz heeft den zen deser geexhibeert den naervolgende inventaris ende daer naer mede overgelevert de registers, papyeren ende charters in den selven geexpresseert. Ende is goetgevonden dat alle deselve bij provisie sullen opgeslooten in de kassen van de College Caemer, ende dat de ledige plaetsen boven deselve kassen sullen werden geaccommodeert omme de voors. charters ende andere aldaer te mogen werden bewaert.

Volght den voors. inventaris:

Inventaris van chartres, registers en andere stucken bij den heer Cats, gewesene Raetpensionaris aen de heeren Gecommitteerde Raeden overgelevert den 5en december 1651, volgens de resolutie van Haer Edele Mogende van den zen der voors. maent december.

- Eerstelijck vijftien registers in folio, inhoudende de resolutiën van de Ho: Mo: heeren Staten Generael, beginnende met den jaere 1636 ende eyndigende met den jaere 1650.
- Noch seven registers mede in folio inhoudende de resolutiën bij haer Ho: Mo: genomen op de Vredehandeling tot Munster geslooten.
- Het register van de resolutien genomen in d'extraordinaire vergaderinge van de provintien gehouden op de Grootte Zaele is op den 11 en der voorleden maent november by den heere Catz ter vergaderinge van haer Edele Groot Mogende ingebracht om gebruyckt te worden op het resumeren van d'instructie tot d'ambassade van Engelandt specterende daer toe die ter tijt vergaderinge was geleyt, ende is aldaer vermist ende niettegenstaende de leden in 't gemeen sijn aengemaent (indien ymant het selve uyt curieusheyte mochte hebben mede genomen). 't opgamelte register wederom ter vergaderinge in te brengen, is het opgamelte register noch niet te voorschijn gebracht.

Dit voor memorie.

- Noch het register der resolutien van de Hoogh Mo: heeren Staten Generael op de saecken van d'Oostindische Compagnie genomen van den jaere 1638 tot den jaere 1649 incluys in forme als boven.
- Noch het register der resolution van haer Ho: Mo: op de saecken der Westindische Compagnie genomen in den jaeren 1647, 1648 ende 1649 mede in folio.
- Item van de jaeren 1638 ende volgende tot 1646 incluys.
- Item een van den jaere 1650 op 't selve subject.
- Een register van tractaten met verscheyde coningen, princen, vorsten ende landen opgerecht mede in folio.

⁸² De stukken in deze inventaris beschreven zijn waarschijnlijk afkomstig uit de laatste twee rubrieken. Er zijn in het archief geen registers noch genummerde stukken aanwezig. Wellicht zullen deze stukken en registers teruggevonden worden bij de inventarisatie van het archief van de Staten van Holland en West-Friesland.

- De resolutien van d'Edele Groot Mogende heeren Staten van Hollandt ende Westvrieslandt, beginnende met den jaere 1636 ende eyndigende met den jaere 1650, bestaende in vyftich registers in folio.

Nota: aen de drye laetste registers te weten van den jaere 1648, 1649, ende 1650 macqeert noch yet om in 't nette gestelt te worden, sullen eerstdaechs afgeschreven ende gereet zijn, sijnde nochtans van tijde tot tijde mede dubbelt aen de heeren Gecommitteerde Raeden overgebracht.

- Het groot register van de resolutien genomen in haer Edele Groot Mogende vergaderinge op het geheele werck van den vrede, dat voorgemelde heer Cats, gewesene Raetpensionaris was gelast te secreteren ende by hem te houden is op desselffs dimissie in de volle vergaderinge geexhibeert ende by resolutie van haer Edele Groot Mogende gestelt in handen van den heer Secretaris Beaumont als Guarde Chartres.

Voor memorie.

- Een register inhoudende het verbael van d'ambassade aan den Groot Vorst van Muscovien by den heer Burch gedaen in de jaeren 1646 ende 1648.

- Een mande daer in meenichvuldige stucken raeckende de correspondentie met de pleinpotentiarissen tot Munster op 't stuck van den vredehandel en 't gunt daer ontrent is gehouden.

- Een groot paquet met stucken, als Staten van Oorloge, petitien van den Raede van State van verscheyde jaeren en anders, alle concernerende de finantie van de Generaliteyt; getekent met de letter A.

- Een paquet met diverse stucken de finantie van. haer Edele Groot Mogende in 't particulier raeckende; getekent met de letter B.

- Een paquet met diverse stucken de saecken van de zee aengaende; getekent met de letter C.

- Twee bundels met stucken verscheyde generaliteyts saecken raeckende; getekent met de letter D.

- Een bundel inhebbende veele ende verscheyde tractaten tusschen desen staet ende de croone van Vranekryck tot diverse tijden opgeleght met meer andere stucken daer toe specterende; getekent met de letter E.

- Een paquet met eenige tractaten tusschen desen staet en Engelandt gemaectt ende andere. stucken het voors. rijck concernerende; getekent met de letter F.

- Een grooten bundel inhebbende verscheyde tractaten soo tusschen desen staet ende de croone van Sweden als de croone van Denemarcken gemaectt ende verscheyde andere stucken de saecken van beyde de voors. rycken betreffende; getekent met de letter G.

- Een bundel met stucken raeckende de onderhandelinghe van desen staet met Portugael; getekent met de letter H.

- Een paquet inhoudende de kerckelycke saecken, te weten d'acte synodiael van verscheyde synoden, soo in Suyt als in Noort-Hollandt eenige jaeren herwaerts in verscheyde steden gehouden; getekent met de letter J.

- Een bundel met verscheyde stucken het muntwerck raeckende; getekent met de letter K.
- Een kiste met menichvuldige stucken geresulteert uyt verscheyde voorgaende vergaderingen van haer Edele Groot Mogende.
- Noch een kiste vol alerhande vermengelde stucken soo haer Edele Groot Mogende als d'ingesetenen van dien raeckende, welcke te separeren en particulierlijck te specificeren den tijt tegenwoordelijck niet kan toelaten.

Dat de voors. registers, stucken ende papyeren geleverd zijn in 't college van haere Edele Mogende verlaere ick ondergeschrevene op den 8en december 1651.

CONCORDANS

<i>oude nummers</i>	<i>nieuwe nummers</i>
2641.a.1	32
2641.a.2	33
2641.a.3	33
2641.a.4	32
2641.a.5	32
2641.a.6	38
2641.a.7	39
2641.a.8	24
2641.a.9	16
2641.a.10	35
2641.a.11	33
2641.a.12	34
2641.a.13	8
2641.a.14	15
2641.a.15	19
2641.a.16	33
2641.a.17	34
2641.a.18	33
2641.a.19	17
2641.a.20	1
2641.a.21	7
2641.a.22	33
2641.a.23	33
2641.a.24	74

<i>oude nummers</i>	<i>nieuwe nummers</i>
2641.a.25	39
2641.a.26	74
2641.a.27	8
2641.a.28	75
2641.a.29	92
2641.a.30	32
2641.a.31	32
2641.a.32	32
2641.a.33	11
2641.a.34	51
2641.a.35	25
2641.a.36	81
2641.a.37	47
2641.a.38	26
2641.a.39	18
2641.a.40	32
2641.a.41	48
2641.a.42	86
2641.a.43	45
2641.a.44	49
2641.a.45	23
2641.a.46	51
2641.a.47	22
2641.a.48	27
2641.a.49	45
2641.a.50	85
2641.a.51	87
2641.a.52	28
2641.a.53	28
2641.a.54	42
2641.a.55	2
2641.a.56	42
2641.a.57	50
2641.a.58	44
2641.a.58a	23

<i>oude nummers</i>	<i>nieuwe nummers</i>
2641.a.59	23
2641.a.60	50
2641.a.61	31
2641.a.62	12
2641.a.63	13
2641.a.64	21
2641.a.65	23
2641.a.66	72
2641.a.67	20
2641.a.68	32
2641.a.69	32
2641.b.1	6
2641.b.2	10
2641.b.3	10
2641.b.4	10
2641.b.5	10
2641.b.6	82
2641.b.7	40
2641.b.8	9
2641.b.9	75
2641.b.10	75
2641.b.11	41
2641.b.12	76
2641.b.13	76
2641.b.14	75
2641.b.15	37
2641.b.16	77
2641.b.17	77
2641.b.18	77
2641.b.19	77
2641.b.20	77
2641.b.21	77
2641.b.22	77
2641.b.23	77

<i>oude nummers</i>	<i>nieuwe nummers</i>
2641.b.24	77
2641.b.25	77
2641.b.26	77
2641.b.27	77
2641.b.28	77
2641.b.29	77
2641.b.30	77
2641.b.31	77
2641.b.32	77
2641.b.33	77
2641.b.34	77
2641.b.35	77
2641.b.36	77
2641.b.37	77
2641.b.38	79
2641.b.39	3
2641.b.40	3
2641.b.41	3
2641.b.42	3
2641.b.43	93
2641.b.44	50
2641.b.45	53
2641.b.46	4
2641.b.47	5
2641.b.48	46
2641.b.49	46
2641.b.50	42
2641.b.51	70
2641.b.51a	71
2641.b.52	29
2641.b.53	84
2641.b.54	36
2641.b.55	36
2641.b.56	83
2641.b.57	63

<i>oude nummers</i>	<i>nieuwe nummers</i>
2641.b.58	64
2641.b.59	64
2641.b.60	78
2641.b.61	51
2641.b.62	51
2641.b.63	51
2641.b.64	30
2641.b.65	55
2641.b.66	56
2641.b.67	14
2641.b.68	59
2641.b.69	57
2641.b.70	61
2641.b.71	61
2641.b.72	62
2641.b.73	60
2641.b.74	59
2641.b.75	58
2641.b.76	58
2641.b.77	73
2641.b.78	89
2641.b.79	88
2671.b.80	54
2641.b.81	24
2641.b.82	56
2641.b.83	80
2642.a.1	94
2642.a.2	95
2642.a.3	96
2642.a.4	97
2642.a.5	98
2642.a.6	102
2642.a.7	99
2642.a.8	103

<i>oude nummers</i>	<i>nieuwe nummers</i>
2642.a.9	104
2642.a.10	100
2642.a.11	101
2542.a.12	105
2642.a.13	105
2642.a.14	105
2642.b.1	68
2642.b.2	68
2642.b.3	68
2642.b.4	68
2642.b.5	68
2642.b.6	69
2642.b.7	67
2642.b.8	67
2642.b.9	69
2642.b.10	69
2642.b.11	69
2642.b.12	69
2642.b.13	69
2642.b.13a	69
2642.b.14	67
2642.b.15	67
2642.b.16	133
2642.b.17	134
2642.c.1	135
2642.c.2	137
2642.c.3	136
2642.c.4	124
2642.c.5	65
2642.c.6	65
2642.c.6a	127
2642.c.7	65
2642.c.8	65

<i>oude nummers</i>	<i>nieuwe nummers</i>
2642.c.9	124
2642.c.10	126
2642.c.11	65
2642.c.12	127
2642.c.13	127
2642.c.14	127
2642.c.15	127
2642.d.1	120
2642.d.2	123
2642.d.3	120
2642.d.4	123
2642.d.5	120
2642.d.6	123
2642.d.7	123
2642.d.8	123
2642.d.9	120
2642.d.10	123
2642.e.1	119
2642.e.2	119
2642.e.3	118
2642.e.4	118
2642.e.5	118
2642.e.6	116
2642.e.7	119
2642.e.8	119
2642.e.9	119
2642.e.10	118
2642.e.11	116
2642.e.12	117
2642.e.13	117
2642.e.14	117
2642.e.15	117
2642.e.16	118

<i>oude nummers</i>	<i>nieuwe nummers</i>
2642.e.17	119
2642.e.18	116
2642.e.19	118
2642.e.20	118
2642.e.21	117
2642.e.22	119
2642.e.23	118
2642.e.24	115
2642.e.25	118
2642.e.26	118
2642.e.27	114
2642.e.28	116
2642.e.29	116
2642.e.30	119
2642.e.31	116
2642.e.32	116
2642.e.33	114
2642.e.34	114
2642.e.35	114
2642.e.36	114
2642.e.37	114
2642.e.38	119
2642.e.39	114
2642.e.40	116
2642.e.41	116
2642.g.1	113
2642.g.2	128
2642.g.3	132
2642.g.4	129
2642.g.5	130
2642.g.6	130
2642.g.7	131
2642.g.8	131

<i>oude nummers</i>	<i>nieuwe nummers</i>
2642.h.1	121
2642.h.2	121
2642.h.3	121
2642.h.4	133
2642.h.5	113
2642.h.6	133
2642.h.7	133
2642.h.8	133
2642.h.9	133
2642.h.10	133
2642.h.11	121
2642.h.12	122
2642.i.1	112
2642.1.2	111
2642.i.3	107
2642.i.4	108
2642.i.5	109
2642.i.6	107
2642.i.7	106
2642.i.8	105
2642.i.9	110